

LAIŠKAI

LIETUVIAMS

1968

SAUSIS - JANUARY

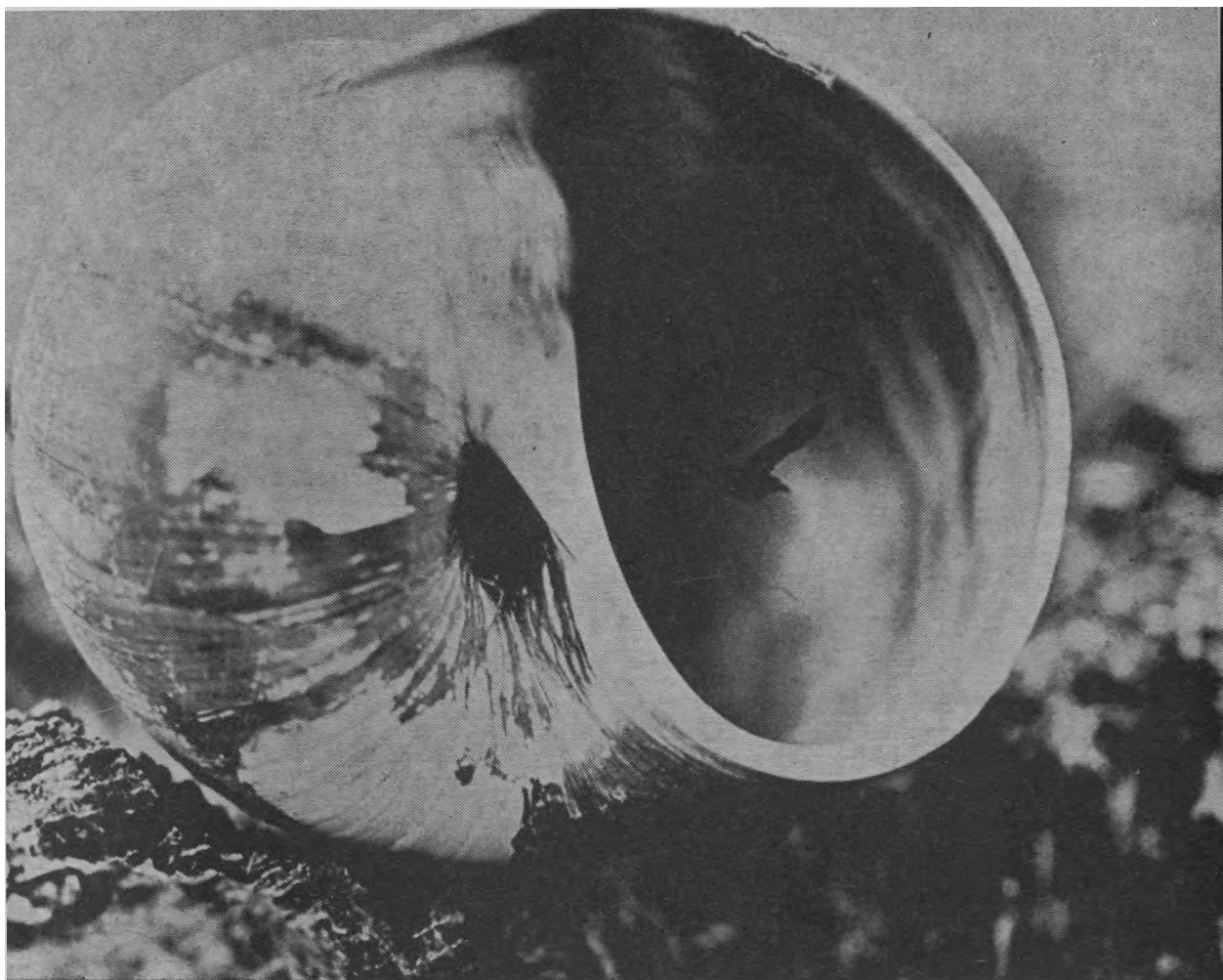
STEBINT IR SVARSTANT * * *	2
PSICHINIAI NEGALAVIMAI LIETUVIŲ TARPE Prof. Vyt. Bieliauskas, Dr. R. Kriauciūnas, prof. A. Liaugminas, dr. G. Miševičius, dr. B. Radauskas, prof. A. Sužiedėlis, dr. P. Tonkūnas	5
MORALĖ NAUJOS SITUACIJOS KRYŽKELĖJE St. Yla	11
MENAS REKLAMAVIME Peter K. Beach	14
INTERVIU su nauju jėzuitų provincijolu G. Kijausku, S. J.	17
SPAUDOJ * * *	20
MIESTAS BE ŽMOGAUS (eil.) I. I. Damušytė	26
AKIRAČIAI: Duokit dvasios vadų Red. kun. V. Zakaras	29
KRIKŠČIONIJA: Airija, Anglija, Prancūzija, Ispanija, Vokietija, Italija, Olandija K. T.	30
Ką tiki vokiečiai A. L.	32
JAUNYSTĖ: Ar nori būti suaugęs Tėvas Kęstutis	34
ŠEIMA: Kokie mano santykiai su kita puse?	36
ANAPUS Paruošė M. Banėnas	37
ŠYPSANTIS: Kultūros krizė, Buvęs nuomininkas (eil.) S. Aliūnas	3&
ATGARSIAI	41
KNYGOS: Geriausios amerikiečių knygos * * *	42
FILMAI: Filmus suglaustai vertinant * * *	43

Šio numerio iliustracijos: J. Dagio medžio skulptūra "Kodėl tu raudai?" (viršelio 1 psl.); Kastyčio Izokaičio fotografijos (1, 4, 11, 14, 21-24, 35); G. Kijausko, S. J., atvaizdas (17, Alg. Kezio, S. J., nuotr.); Z. Sodeikienės iliustracija (27), El. Kepalaitės ir Alg. Dikinio nuotraukos (40).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiuro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

KIAUTAS IR PAUKŠTIS... Sraigės gyvenimo viena pusė - tūnoti kiaute; kita - slankioti pilvu žeme. Saugu: kiautas visad čia pat, ant nugaros. Kai sudunda žemė, išliuoži į vidų, ir užsidarai. Kaip gyveni, taip ir miršti, palikdamas tik kiautą nepastebėto pasaulio pačiam pakrašty.

Paukščio gyvenimas - palikti kiaušinio kiautą, lizdo guolį ir skristi į erdvę, kur saulė ir vėjas, kur audros ir dangus. Ten pavojai tyko, bet ten atsiveria ir pasaulio grožis. Paukščiui, rodos, kaip ir nelemta mirti: amžinai jį priglaudžia matytos, išskrajotos erdvės.

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS METAI
Vol. XIX. Nr. 1. SAUSIS-JANUARY

STEBINT ir SVARSTANT

■ 1967 m. reikšmingiausias –

– *asmuo katalikų pasauly:* kardinolas Le-ger, apsisprendęs išvykti į misijas slaugyti raupsuotuosius... Krikščionybė meilėj tar-nauja...

– *krikščionių sugyvenimo žingsnis:* popie-žiaus Pauliaus VI ir patriarcho Atenagoro I pasimatymas... Idėjos draugai viens kitą suranda...

– *politiniai pasaulėžiūrinis įvykis:* Stalino dukters Svetlanos Allilijevos pabėgimas iš Sovietų Sąjungos ir viešas komunizmo iš-sižadėjimas... Kai kada vaikams tenka bėg-ti iš tėvų sukurto rojaus.

■ Priklausys nuo mūsų

Peržengę Naujųjų Metų slenkstį, klausia-me: Kokie bus šie metai? Ką jie atneš?

Gyvenimo išmintis ir praėjusiųjų metų patirtis sako, kad šie metai dalinai bus to-kie, kokiuos juos būti mes patys apspręsi-me, ir dalinai tokie, kokiuos juos kiti ir ne nuo mūsų priklausančios aplinkybės ap-spręs.

Į ką mes šiais metais turėtume kreipti dėmesį, rodo mums skelbiamos metinės te-mos. Popiežius Paulius VI dabarties metus paskelbė tikėjimo metais; Jungtinės Tautos – žmoniškųjų teisių metais; mes gi lietu-viai – Lietuvos laisvės kovos metais.

Lengva pasakyti, kad šių metų temų ry-šys yra labai aiškus: reikia tik visiems tikė-ti Dievu, tada visi žmonės gerbs kits kito teises ir tada atgausime Lietuvai laisvę. Kiek lengva pasakyti, tiek sunku tikėtis, kad viso to išsipildant sulauksim. Tai kaip tik priklauso ne nuo mūsų, bet nuo kitų ir nuo visokių aplinkybių.

Bet atkreipiame dėmesį į tai, kas pri-klauso nuo mūsų. Nuo mūsų priklausys, kiek ir kaip tikėsime, kiek ir kaip tikėjimo

gaivinami gyvensime. Nuo mūsų priklausys, kiek ir kaip gerbsime šalia mūsų gy-venančiųjų žmonių teises. Pagaliau, nuo mūsų priklausys, kiek ir kaip prisidėsime prie bendrų pastangų skelbti pasauliui apie Lietuvos ir kitų tautų pavergimą bei reikalauti joms laisvės.

■ Ant adatos galo

Anksčiau teorizuotojai "varė" angelus ant adatos smaigalio sprendami, kiek jų ga-lėtų ten sutilpti. Dabar "praktiškasis" žmo-gus iš pasaulio ant adatos galo varo dar kažkaip užsilikusius mąstytojus, karštyme-ty neturėdamas nė laiko pagalvoti, kiek jų ten gali tilpti.

"Kam ta filosofija? Iš jos juk duonos ne-valgysi", – numoja ranka profesinį kelią besirenką busimieji studentai... Modernaus miestiečio kelią kaip darbą be metafizinio svarstymo apibūdina žymusis šių laikų pranašas Harvey Cox savo knygoje *The Secular City*.

Maža kas žino ir daug kas nustemba su-žinoję, kad 1968 m. yra skelbiami filosofijos metais... Kaip ir ne vietoj? Kaip ant ada-tos smaigalio?

Filosofiją nuvertinama dėl to, kad ji bu-vo ar atrodė esant gyvenimui bereikšmė. Bet tik išsigimusi, su gyvenimu nieko ben-dro neturinti, filosofija tėra bereikšmė. Tik-ra filosofija yra vertinga. Ji puoselėja min-tį, o mintis duoda prasmę darbui ir visam gyvenimui.

Gyvenimą įprasminančios minties sto-kojame ir skubotame asmeniniame gyve-nime, ir gan padrikame lietuvių viešame veikime. Paskelbtieji 1968 filosofijos metai suteikia progą suprasti, kad, kaip be darbo mintis gali būti tik svajojimas, taip ir be minties veikla gali būti tik lėkojimas. Pilnu-tiniam gyvenimui reikia abiejų.

■ Pamokantys epizodai

Pastaruoju metu JAV lietuviams katalikams teko bažnytinių vadovų stipriau paprašyti dviejų dalykų: lietuvių parapijoj Detroite – Mišių gimtąja kalba, o Čikagoj – balso šv. Kazimiero kapinių reikalais.

Abudu epizodai yra vertingos, nors ir nelengvos pamokos. Iš tikro tokias pamokas Katalikų Bažnyčia išgyvena beveik visuose pasaulio kraštuose (žr. "L. L." šio nr. 27 psl. apie Europą).

Pagal Vatikano II suvažiavimo priimtus nutarimus, Katalikų Bažnyčioj reikia atsižvelgti į mažumas ir turi vykti dialogas pastoraciniuose - administraciniuose reikaluose, kad būtų prieita prie tikslesnių nutarimų. Galią pokalbį pradėti turi bažnytinė vadovybė. Kol to nebus daroma, visada pasitaikys sunkumų, kuriais bus kenkiama bendram Bažnyčios labui. Ir gera, jei pakankamos svarbos reikaluose krikščionišku ir kultūringu būdu tikintieji kelia balsą. Tai jų teisė ir pareiga.

Minimame Detroito atvejuje po pakartotų prašymų reikalas išsprendė palankiai. Čikagoje, daugelio nuomone, kapinių administracija davė neigiamą atsakymą (žr. *Draugą*, I. 20). Visgi, išreikšdama abejonę, ar tai daugelio pageidavimai, ji galutinai kelio neuždarė. Atrodo, kad pageidaujantieji tuo keliu ir eis – kultūringu keliu įrodyti, kad taip daugelio pageidaujama.

Reikia tikėtis, kad bažnytiniai vadovai su laiku vis labiau patirs Vatikano II suvažiavimo nurodymų vertę. Tą vertę tikintieji taip pat ima pastebėti. Iš praeities faktų jie gali pasimokyti:

1) Pakankamos svarbos administraciniame - pastoraciniame reikale, kur nėra atsižvelgiama į pakankamai didelio skaičiaus tikinčiųjų reikalus, susibūrus dera kultūringai išreikšti savo pageidavimus bažnytinei vadovybei, kuri turėtų būti už tai tik dėkinga.

2) Tos pastangos turi būti vieningos, viena kitą paremiančios (kaip moko mus Katalikų Federacijos Čikagos skyriaus vėlyvas įsijungimas, atnešęs kiek nedarnos).

3) Tokie ir panašūs reikalai turi būti kultūringai svarstomi pačioj katalikų perio-

dinėj spaudoj. Kitaip vertingos diskusijos užgniaužiamos arba jos atsiduria nepalankios spaudos puslapiuose pačių katalikų pajuokai.

4) Kai kuriais atvejais iškyla reikalas tiksliai informuoti ir gyvenamojo krašto spaudą. Kitaip ignorancija ar piktai suinteresuotos grupės gali faktus iškreipti, kaip tai yra įvykę Čikagos kapinių klausimu (pvz. *Register* (I. 2) amerikiečių katalikų savaitraštį "įveliant" negrų klausimą, dviejų lietuvių grupių "kivirčius" ir net pavadinant *Naujienas* "nepriklausomu katalikų dienraščiu"; nors kiti yra linkę *Naujienas* pavadinti net Čikagos kapinių administracijos oficiozu).

■ Priimti, leisti, studijuoti

JAV vyskupų konferencija skatina JAV kunigus priimti popiežiaus Pauliaus VI enciklikos sprendimą Bažnyčioj nepanaikinti kunigų celibato (nevedimo).

Olandijos viso krašto pastoracinis sinodas, susidedas iš vyskupų, kunigų, vienuolių ir pasauliečių, vienbalsiai nutarė prašyti leisti vedusius vyrus šventinti kunigais, o iki šiol be leidimo vedusiems kunigams leisti dirbti pastoracinėj veikloj.

Pajutus reikalą išaiškinti, steigiamas institutas Miunchene studijuoti kunigų celibato ir vedybų klausimus.

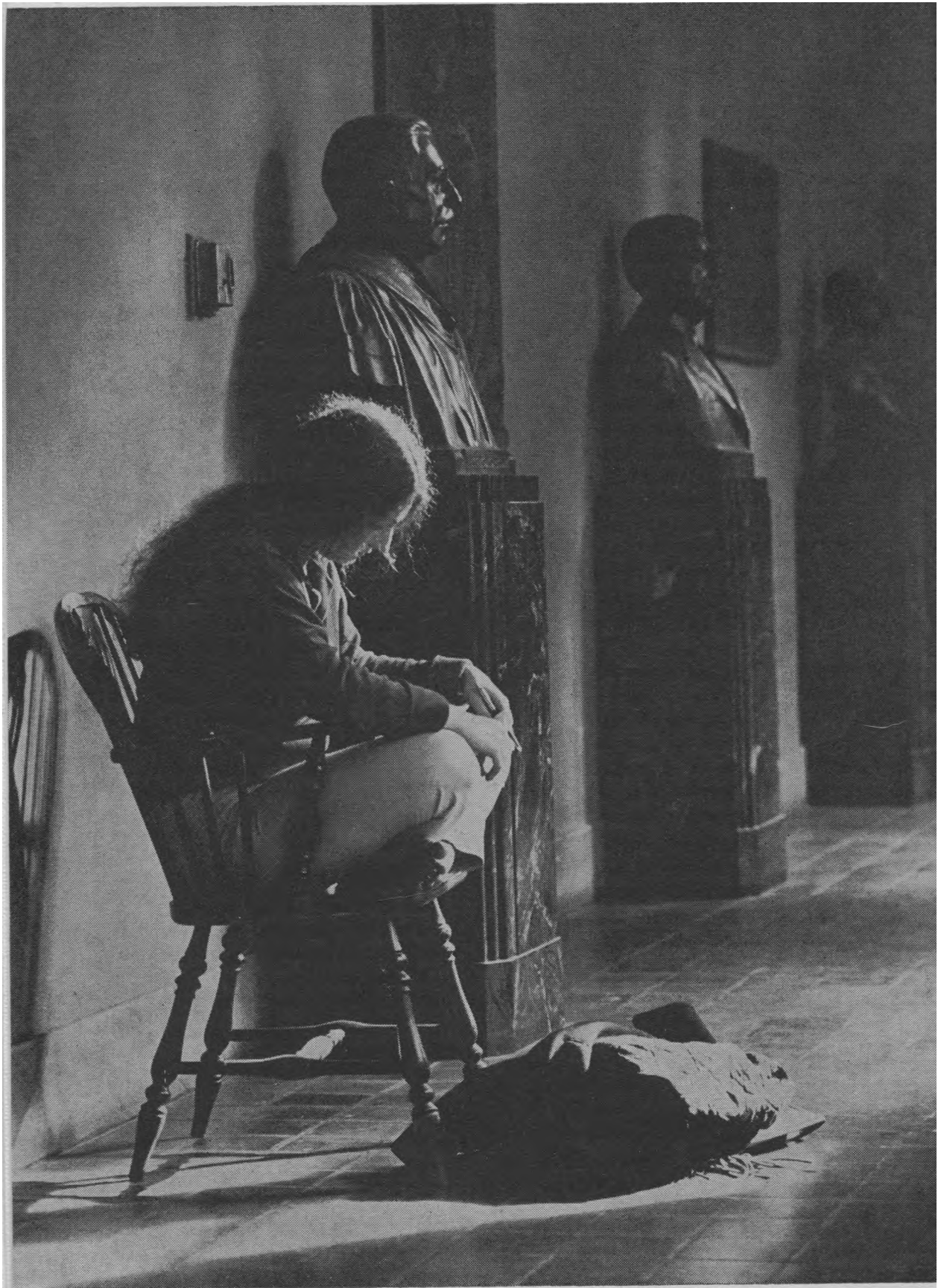
■ Staigus posūkis

Atsistatidinus nuo senatvės menkai tebematančiam konservatyviam kardinolui Otavianiui iš svarbiausios Bažnyčios komisijos doktrinos reikalams, jo vieton buvo paskirtas atviramintis jugoslavas kardinolas Seper. Tai laikoma staigiu posūkiu. Ateitis parodys.

■ Nuostaba ir klausimai

Besidauginančių virusų "sukūrimas" mokslinėj laboratorijoj ir širdžių perkilnojimai iš vieno žmogaus į kitą sukelia nuostabą bei klausimų virtinę: pirma – ką dar žmogus galės sukurti?... antra – kiek žmonės galės dalintis?

Ribas nebelengva nustatinėti.

Šie laikai vadinami ne vien atominio amžiaus pradžia, pasimetusios generacijos era, naujųjų atradimų šimtmečiu, bet ir neringos baimės arba neurozės amžiumi. Nelengva pasakyti, ar psichiniai negalavimų žmonių šiais laikais yra daugiau negu anksčiau, ar tik dabar yra atkreiptas į juos didesnis dėmesys. Viena tere aišku: jų yra pakankamai daug, kad jais reikia rimtai susirūpinti. Vien Jungtinėje Amerikos Valstybėje pusė ligoninėse paguldytųjų yra psichiniai ligoniai; o psichiatrinėse ligoninėse yra trys ketvirčiai milijono žmonių. Pastebima, kad ir lietuvių tarps – tiek išeivijoje, tiek okupuotoj Lietuvoj – pasitaiko nemaža psichinių susirgimų. Norėdami "Laiškų Lietuviams" skaitytojus ir bendrai lietuvių visuomenę plačiau paimformuoti apie šių ligų simptomus, priežastis ir apsaugojimo būdus, kreipėmės į visą eilę įvairiuose kraštuose toj srity dirbančius lietuvių specialistus. Trumpai supažindinę skaitytojus su atsakiusiais psichologais bei psichiatrais, žemiau pateikiame jų apklausinėjimo rezultatus.

Prof. Vytautas Bieliauskas dėsto psichologiją Xavier Universitete, Cincinnati, Ohio, ir yra to universiteto psichologijos fakulteto vedėjas.

Dr. Romualdas Kriaučiūnas dirba Kankakee Valstybinėje Ligoninėje, Kankakee, Ill., kaip klinikos psichologas ir giatricos palatų vedėjo padėjėjas.

Prof. Albinas Liaugminas, psichologas ir pedagogas, dėsto naujas kalbas Lojolos Universitete Čikagoje ir privačiai teikia psichoterapinę pagalbą jos reikalingiems.

Dr. Gabrielius Misevičius yra Kankakee Valstybinės Ligoninės, Kankakee, Ill., superintendantas.

Dr. Bruno Radauskas yra Spring Grove Valstybinės Ligoninės Baltimorėje, Md., superintendantas.

Prof. Antanas Sužiedėlis dėsto psichologiją Katalikų Universitete ir Trejybės Kolegijoje Washingtone.

Dr. Petras Tunkūnas dirba Veteranų Administracijos Ligoninėje Čikagoje ir dėsto psichologiją Čikagos Medicinos Mokykloje.

Psichiniai negalavimai

Kaip jie pasireiškia lietuvių išeivių tarpe

KLAUSIMAS: Ar lietuvių išeivių tarpe emocinių - psichinių sutrikimų (negalavimų, ligų), palyginus su kitais to krašto gyventojais, pasitaiko proporcingai: a) mažiau, b) tiek pat, c) daugiau?

DR. PETRAS TUNKŪNAS: Lietuvių tarpe emocinių ligų pasitaiko tiek pat, kiek ir kitų kraštų gyventujuose.

PROF. VYTAUTAS BIELIAUSKAS: Manau, kad, jei būtų galima sudaryti statistikas, rastume, kad psichinių sutrikimų lietuvių išeivių tarpe yra tiek pat, kaip ir tarp kitų šio krašto gyventojų. Turint galvoj, kad mūsų išeivija reprezentuoja tautinį elitą, tektų laikyti, kad psichinių sutrikimų mūsų išeivių tarpe yra daugiau, negu jų proporcingai turėtų būti. Žinoma, daugumas tokių

sutrikimų yra užslepama ir pridengiama fiziologinių sutrikimų skraiste, nes daugumas mūsų išeivių psichinius sutrikimus skaito "nudavimu", o ne tikra "liga". Daugelis mūsų vis bando galvoti, kad tik vietiniai gali tapti psichiatriniais pacientais, o ne "mes" – dėl to fiziologiniai ir psichosomatiniai sutrikimai yra lengviau "priimami".

DR. GABRIELIUS MISEVIČIUS: Tiek pat.

DR. ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS: Teigičiau, kad lietuvių išeivių tarpe emocinių-psichinių sutrikimų pasitaiko tiek pat. Ant ra vertus, tik maža dalis su tokiais negalavimais bando dorotis jų užuomazgoje. Protinė higiena lietuviams ypač svetima. Į emocinius sutrikimus dažnai žiūrima kaip į silpnavališkumą arba savotiškumą.

PROF. ALBINAS LIAUGMINAS: Sunku pasakyti, ar mažiau jų pasitaiko; bent ieškančių specialisto pagalbos skaičius yra mažesnis. Mat, lietuviai iš pradžių kokio nors elgsenos keistumo nelaiko liga; sako: čia jau toks šio asmens charakteris.

Vėliau, kaip tas "charakterio keistumas" padidėja ir pradeda jau kiekvienam ir ne specialistui atrodyti nebenormalus, susirūpinama, bet šis šeimos rūpestis saugojamas didelėje paslapyje.

Pagaliau, kada su tokiu "keistuoliu" nebegali šeimoje susidoroti – jis pasidaro kenksmingas sau pačiam arba kitiems, tada jis išvežamas (taip pat paslapčiom) į psichiatrinę ligoninę. O tada jau dažniausiai būna per vėlu.

DR. BRUNO RADAUSKAS: Tiek pat.

PROF. ANTANAS SUŽIEDĖLIS: Į klausimą – mažiau, tiek pat, ar daugiau – galima būtų atsakyti ir vienaip, ir antraip, ir netgi trečiaip. Pareitų nuo to, kaip "psichinio-emocinio sutrikimo" sąvoka suvokiama. O psichinių sutrikimų nosologijos (ligų klasifikacijos) apibrėžimai ir terminai toli gražu nėra nei labai aiškūs, nei tikslūs, nei vykę. Visų pirma yra daug *teoretinės* painiavos – pavyzdžiui: ar psichiškai nenormalaus žmogaus elgsena ir prisitaikymas yra iš esmės skirtingi nuo normalaus, ar tai tik laipsnio, kokybės, įvairavimo reikalas? Ir jei atsako-

ma, kad gal laipsnio – vieni sugeba tiksliau gyventi, kitiems prasčiau sekasi – tai kur tasyk riba, nuo kurios jau nenormalumo diagnozė pritaikytina? Yra ir *praktiškų* sunkumų – ką vienas psichiatras pavadina schizofrenija, kitas pavadina "nevykusia asmenybe" ir pan.

Nesiveliant į tas painiavas, norėčiau siūlyti skirti taip vadinamas "psichozes" nuo kitokių sutrikimų. Psichozė atitinka populiariam "beprotybės" terminui – tai sunkus sutrikimas, paveikiantis visą žmogų (protavimą, jausmus, elgseną) taip, kad jis nebegali atsakingai elgtis ir gyventi normalioje aplinkoje. Daugeliui psichozės variacijų randamos genetinės ar organinės priežastys ar bent "korelatai". Todėl ir nemanyčiau, kad lietuviuose yra ar mažiau ar daugiau psichotikų. Nėra rasta, kad gyvenimo sąlygos – sunkesnės ar lengvesnės, žlugdančios ar lepinančios – paveiktų psichozės statistikų tikimybę. Nėra laikų – gerų ar blogų – kada būtų daugiau schizofrenikų, ar mažiau paranoikų, ar dažniau žmonės užpultų psichotinė depresija. Jei skaičiai kartais ir kaitaliojasi, tai greičiausia todėl, kad viena ar kita diagnozė eina arba į madą arba iš mados.

Einant prie nepsichotinių negalavimų, klausimas painesnis. Kaipgi suskaičiuosi neurotikus? Jie ligoninėsna dažniausiai neatsiduria. Kaipgi suskaičiuosi sukčius, žiauruolius, neatsakinguosius, melagius? Nevisi juk suareštuojami. Kaipgi suskaičiuosi nevykėlius, baimių surakintuosius, vienišuolius, ligas sau įsikalusius, siauraminčius, užkietėjusius? Neįmanoma kvantifikuoti jau vien todėl, kad tokie apibrėžimai ir jų pritaikymai pareina kone visiškai nuo kultūros, civilizacijos rėmų. Kas amerikiečiuose tam tikromis aplinkybėmis būtų pavadinta psichoneuroze, lietuviuose gal būtų aptarta kaip "tinginystė". Taigi, spėčiau, kad lietuviuose mažiau yra "neurotikų", "charakterio sutrikimų", "nevykusių asmenybių", bet daugiau "nervuotų", "palūžusių" (ar gal greičiau ir patogiau – "palaužtų"), "savanaudžių". Lietuviuose "psichinis sutrikimas" tebėra didesnė stigma, negu amerikiečiuose, todėl klinikose ir pas psichiatrus jie mažiau tesilanko. Duomenų neturiu, man tik taip atrodo.

KLAUSIMAS: *Kuo remiatės taip atsakydamas: profesinė patirtimi, nuomone, susidariusia iš Jums žinomų pavienių atvejų, ar kuo kitu?*

DR. GABRIELIUS MISEVIČIUS: Stebint atvežtus ligonius į valstybines ligonines.

DR. PETRAS TUNKŪNAS: Šią nuomonę susidariau profesinė patirtimi, dirbdamas lietuvių išeivių sostinėj Čikagoj, dalyvaudamas įvairiuose psichiatrų suvažiavimuose, studijų tikslais apvažiuodamas aplink šiaurinę žemės pusrutulį. Taip pat palaikau ryšius ir pasitariu su lietuviais profesionalais ir asmenimis iš šiai sričiai giminingų profesijų, kaip socialinių darbuotojų (*social workers*), psichologų, kunigų.

DR. ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS: Keleto metų bėgyje esu turėjęs reikalų su apie 50 lietuvių – psichiatrinių ligonių. Šalia jų, turėjau progos dirbti ir su kitais rytų Europos emigrantais, ilgainiui patekusiais į ligoninę.

PROF. ALBINAS LIAUGMINAS: Savo profesinė patirtimi ir iš netiesioginio ryšio su pradėjusių negaluoti artimaisiais. Be to, šios ligos dauginasi panašiai į grybus: kai randi vieną, žinai, kad čia netoli bus ir kitas. Kai gauni vieną iš šeimos labiausiai paliestą ir jau ieškančią pagalbos, rasi tuojau pat ir antrą arba ir trečią, kurie, patys būdami, palyginti, išoriniai dar stiprūs, pajėgia sistemingai gniuždyti kitą. Jie savo vidines įtampas išveikia į arčiausiai stovintį asmenį. Ne kartą pasitaikė, kad motina, atvedusi vaiką su "problema", pati paaiškėjo besanti to vaiko problema ir, kaip tokią, reikalinga pagalbos.

DR. BRUNO RADAUSKAS: Profesiniu patyrimu.

Sutrikimų rūšys

KLAUSIMAS: *Kokio tipo emocinių - psichinių sutrikimų (negalavimų, ligų) lietuvių išeivių tarpe dažniausiai pasitaiko?*

PROF. ALBINAS LIAUGMINAS: Visokių: daugiausia neurotikų; o psichotikai, paprastai, būna išvežami į ligonines.

DR. GABRIELIUS MISEVIČIUS: 70% schizofrenikų, 30% alkoholikų.

DR. ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS: Remiantis ribotu patyrimu, sakyčiau, kad didžiausią kategoriją sudarytų galvosenos sutrikimai, pasireiškiant nepagrįstu įtarinėjimu, perdėtu jautrumu kitų pastaboms, persekiojimo išivaizdavimais. Čia taip pat paminėtini galvosenos sutrikimai, kur religiniai nukalbėjimai užėmė svarbią vietą. Antroje vietoje minėtini alkoholikai. Dažnumu trečioje vietoje grupuojasi gilaus nuliūdimo, nerimo ir kaltės jausmo sukaustyti asmenys. Seneliai paminėtini ne tiek kaip ligoniniai, kiek kaip užmirštieji, kurie laukia gyvenimo saulėleidžio pilkoje vienuroje.

PROF. ANTANAS SUŽIEDĖLIS: Su sutrikimo tipais – vėl apibrėžimo klausimas. Abejočiau, kad būtų galima įrodyti, kad lietuviuose daugiau diagnozuotų isterikų, ar fobikų, ar pan. įdomesnis ir tikslesnis klausimas būtų – ar sutrikimų simptomatika turi kokių tipingų bruožų? Yra žinoma, kad netgi psichozėse simptomų turinys keičiasi pagal laikus ir madas: paranoikų eilėse dabar nereta atominės bombos paslapčių žinovų, komunistų persekiojamųjų, mėnulin keliautojų. Įsikalbėtose ligose taipgi einama su progresu – kai laikraščiai rašo apie tabaką, atsiranda daugiau plaučiais besiskundžiančių. Lietuvių išeivių nelaimingoje patirtyje (tėvynės praradimas, naujo krašto reikalavimai), be abejo, taip pat yra kuro simptomams. Proga yra save įtikinti, kad būtum buvęs generolas, jei Lietuva būtų laisva, tai tokiuo gal ir nešiesi. Proga yra neštis svarbesniu, negu esi, jei gali tikėti, kad Maskvoje pavardė ant juodo sąrašo. Proga yra apsiginti savo šykštumą (Lietuvai tai duociau, bet ne ALTui), arba nemokejus vaikų užauginti, pakaltinti Ameriką, kad juos iš kelio išvedė. Tokiom progom sau sąžinę pasilengvinam – vieni mažiau, kiti daugiau. Jei daugiau, tai ir įsiterpiame į "neurotikų" tarpą.

PROF. VYTAUTAS BIELIAUSKAS: Statistinių davinių tokiems klausimams atsakyti nesu niekur užtikęs. Iš tikro, tokios statistikos yra neįmanomos, nes nebūtų įmanoma sulaukti pilno ir sąžiningo bendradarbiavi-

mo iš asmenų, kuriuos tektų apklausinėti. Šio klausimo atsakymui mėginau peržiūrėti kitų išeivių gyvenimo studijas. Tokių studijų irgi beveik nėra, tik keletas studijų, liečiančių žydų emigrantus į Izraelio valstybę. Samuelis Z. Klausneris studijavo seksualinių normų priėmimą tarp naujai į Izraelį atvykusių žydų emigrantų ir priėjo išvadą, kad "seksualinis prisitaikymas vyksta pagal kitas kultūrinio prisitaikymo formas". Kitas kultūrinis prisitaikymas dažniausia yra paremtas stebėjimu, imitacija ir kopijavimu (plg. Samuel E. Klausner, "Inferential visibility and sex norms in the Middle East", *Journal of Social Psychology*, 1964, 63, 1-23). Jeigu ši S. E. Klausnerio tezė yra teisinga, tai reikštų, kad naujųjų emigrantų prisitaikymas dažnai priklauso nuo jų aplinkos ir tuo būdu reiktų juos studijuoti įvairių kultūrinių sistemų įtakoje, kurių Amerikoje yra nesuskaitoma daugybė.

Taigi mano pastabos remiasi nuomone ir stebėjimu tiek pavienių individų, tiek bendru mūsų išeivijos prisitaikymu, matomu spaudoje, lietuviškame veikime ir kitur.

DR. PETRAS TUNKŪNAS: Daugiausia lietuvių tarpe, kaip ir kitose tautose, pasitaiko neurotinio tipo sutrikimų, dažniausiai nedidelių nei gydytojų, nei artimųjų, kadangi šie sutrikimai, nors padaro juos keistuoliais - išsišokėliais, tačiau nepriverčia jų pasitraukti iš visuomenės nei ieškoti profesinės pagalbos. Lietuvių tarpe, kaip ir pas kitus, susirgusieji neskaitomi pacientais tol, kol neatidaro gydytojų kabinetų ar ligoninių durų.

Psichotinių sutrikimų lietuvių tarpe taip pat yra, kaip ir kitose tautose, jų formos niekuo nesiskiria nuo sutrikimų kitur – tai įrodo, kad emocinės ligos nežino nei spalvos, nei tautybės, nei religinių įsitikinimų, nei rasinių skirtumų. Schizofrenija Azijos ligoninėse lietuvių lengvai atpažįstama, nes pasireiškia panašiomis formomis, kaip ir Lietuvoje lietuvių tarpe.

Sociopatiniai sutrikimai yra padažnėję kaip kitų, taip ir lietuvių tarpe. Jų priežastys visuotinės ir niekuo nesiskiria nuo kitautaučių.

Egzistencinės problemos, sukeliančios neramumus ir depresijas, yra gal kiek daž-

nesnės mūsų, negu svetimtaučių tarpe. Už šitų problemų greičiausia slepiasi mūsų didesnis palinkimas į iš seno žinomą nervus raminantį (*tranquilaizerį*) bei laikiną draugą – alkoholį, ypač įskaitant naujesnės kartos raminančią priemonę – marijuaną.

Priežastys

KLAUSIMAS: Kokios priežastys sukelia tuos emocinius - psichinius sutrikimus (negalavimus, ligas): a) bendros visiems to krašto gyventojams, b) specifiskai būdingos išeiviams?

DR. GABRIELIUS MISEVIČIUS: Bendros visiems to krašto gyventojams.

PROF. ANTANAS SUŽIEDĖLIS: Apie priežastis tai tikrai nieko negalėčiau pasakyti – permaža iš vis psichologijoje, psichiatrijoje žinoma, kas veda ir paveikia netiksliai gyventi; apie specifines priežastis vieno krašto ar išeivių negalavimų kalbėti, man rodos, būtų vaizduotės miklinimas.

DR. BRUNO RADAUSKAS: Dažniausia priežastys yra panašios, kaip ir kituose JAV gyventojuose. Šiek tiek specifiskai išeiviams prisideda nepalankios sąlygos ir kt.

DR. ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS: Esu sutikęs tik vieną asmenį, kur jo emocinis negalavimas, bent paviršutiniškai, turėjo šaknis lietuviybėje, t. y. bandymas likti ištikimu lietuviybei bei savai religijai tą asmenį pastatė prieš konfliktą. Kitas klausimas būtų, kiek, pvz. alkoholikų, tokiais yra dėl tam tikrų išeiviams specifiskų konfliktų bei išgyvenimų. Bendrai imant, esu įsitikinimo, kad emocinių įtampų priežastys daugiausia atitinka gyvenamo krašto "normas".

DR. PETRAS TUNKŪNAS: Sutrikimus sukeliančios priežastys lietuvių tarpe nesiskiria nuo kitose tautose pasireiškiančių priežasčių. Grubiai žiūrint, jas galima paskirstyti: a) paveldėjimo, b) auklėjimo (*conditioning*), c) aplinkos ir d) traumatinių pergyvenimų.

Lietuviams išeiviams gal šiek tiek prisideda sunkumas prisitaikyti prie skirtingo priglaudusios tautos gyvenimo tempo ir pa-

pročių. Nežinojimas kalbos, negalėjimas pakeisti savo jau suformuoto, Lietuvos kraštui tinkančio, bet išeivijoj gyvenimą paralyžuojančio gyvenimo būdo bei skirtingos gyvenimo filosofijos.

PROF. ALBINAS LIAUGMINAS: Atrodo, kad daugiausia bendros visiems šios krašto gyventojams: 1) pergeras ekonominis gyvenimas, kuris daro žmogų mažiau atsparų ir per jautrų aplinkos poveikiams; 2) perdidelė konkurencija kovoje už būvį; 3) neturėjimas garantijos darbe (gali būti atleistas kiekvienu momentu) ir grėsmė ligoje, nes nėra nė vieno draudimo, kurs viską apmokėtų; 4) "dolerio stabas", kurio kultas verčia ir vyrą ir žmoną eiti uždarbiauti, uždarant senelius, jei dar gyvi, prieglaudose, o vaikus paliekant gatvės globoj. Šeima, kuri visais laikais buvo tikroji charakterio mokykla, pasidaro nūdien tik trumpalaikio susitikimo vieta, ir tai ne visų tuo pačiu metu.

Daugelis paminėtų sąlygų yra bendros ir lietuviams. Čia galėtų prisidėti dar vienas psichologinis faktas bent senesnėje ateivių kartoje: mūsų turėtasis tėvynėje socialinis statusas yra kritęs bent keliais aukštais žemyn. Tas turėtų veikti labai slegiančiai, bet daugumas to išvengia, aktyviai dalyvaudami išeivijos kultūriniame gyvenime.

PROF. VYTAUTAS BIELIAUSKAS: Tur būt, svarbiausias lietuvių išeivių psichinis sutrikimas galėtų būti pavadintas "praeities neuroze". Daugelis mūsų yra linkę vis galvoti apie praeitį ir gyventi taip, lyg praeitis yra lygi ateičiai. Iš psichologijos mes žiname, kad tie, kurie tik praeitį vertina ir ja gyvena, tai daro išvengti nežinomos ateities ir rizikų. Tačiau tuo pačiu jie praeitį padaro nepamainoma stadiją. Jie sustabdo laikrodį ir jų gyvenimas sustoja su juo. Daugelis lietuvių išeivių yra sustabdę laikrodį 1940 metais ir dabar viską vertina pagal tą laikrodį. Daugelis mūsų organizacijų yra tvarkomos pagal tą "sustojusį laikrodį"; jos iš lėto miršta, kaip mirs ir visa emigracija, kuri nori gyventi tik praeitimi. "Praeities neurozė" neleidžia daugeliui įsijungti į šio krašto gyvenimą; ji neleidžia

net apie kraštą galvoti skirtingiau, negu mes galvojom prieš 30 metų. Tuo būdu nevienas išeivis atsiduria savo paties sukurtame gete, kuris jį atskiria nuo kitų ir neduoda jam progos naudotis šio krašto laisve ir erdve. Žmogus, kuris yra suspaustas ir nesaugus, yra atviras visiems psichinio sutrikimo pavojams. Dėl to mes randame naujų lietuvių išeivių tarpe visas neurozės ir psichozės kategorijas, kurios yra išvardintos vadovėliuose. Tenka iš dalies net stebėtis, kad mūsų išeivijos geto mentalitetas neatnešė daugiau sutrikimų. Tik pagalvojus, kad daugelis mūsų pergyveno tiek daug emigracijos sunkumų, reikia net nustebti, kad psichinių sutrikimų tarp mūsų yra tik tiek, kiek tarp kitų gyventojų, o ne daugiau.

Apsisaugojimas

KLAUSIMAS: *Kaip dabartinėse sąlygose apsisaugoti nuo emocinių - psichinių sutrikimų (negalavimų, ligų)?*

DR. GABRIELIUS MISEVIČIUS: Pajutus mažiausius simptomus, kreiptis į tų ligų specialistus.

DR. BRUNO RADAUSKAS: Šitam klausimui paprasto atsakymo nėra.

DR. PETRAS TUNKŪNAS: Apsisaugoti nuo sutrikimų įmanoma dalinai: a) patiems sutrikimo paliestiems asmenims laiku kreipiantis į profesinius asmenis bei profesines grupes; b) profesinių grupių asmenims parodant daugiau supratimo ir atjautimo sutrikimo paliestiems žmonėms; c) skelbiant spauda ir kitomis priemonėmis, kad šios ligos yra bendros, visuotinės, t. y. tokios, dėl kurių nei susirgusieji, nei jų artimieji neturi gėdytis.

PROF. ANTANAS SUŽIEDĖLIS: Lygiai sunkus ir "apsisaugojimo" klausimas — juk jei žmogus pajėgtų būti mažiau susisupęs savyje, mažiau susipainiojęs savo sąžinėje, siekiuose — kodėl jis tokiuo nebūtų? Tas, kas gali "pagyti", visų pirma nei "neserga". Todėl ir yra reikalingas vienokios ar kitokios intervencijos — terapijos, ar sąlygų page-

rinimo, ar atsitiktinos įvykių raidos, kuri atskleidžia žmogui blaivesnį savęs ir pasaulio vaizdą. "Užgrūdintų" neurotikų atžvilgiu esu taigi pesimistas – retas kuris pasitaiso.

Kitaip yra su užaugančiais – jų atžvilgiu "prognozė" šviesesnė ir pareiga didesnė: auginti ir auklėti taip, kad jiems nereiktų gyvenime slėpinėtis po simptomais. Psichiatrijos linkmė yra kaip tik ton pusėn – ieškoti būdų pagerinti žmogaus vystymesi raidą. Pastangos čia gali būti vaisingesnės, negu bandant pataisyti, kas pagadinta.

PROF. VYTAUTAS BIELIAUSKAS: Be abejo bendros šio krašto gyvenimo sąlygos paliečia ir mus. Kompeticija ir konkurencija didina įtampą, konfliktus ir baimę. Materializmas žudo dvasią ir jos polėkius. Tuščios socioekonominės rungtyinės sudaro daug problemų. Be šitų yra dar specifinių, mums savitų problemų. Tarp jų "išėivijos neurozė", minėta viršuje, yra svarbus faktorius. Išėiviai visada yra linkę būti *ortodoksai*, nes tik tai jiems duoda progos užtikrinti praeitį. Bet ypatingai dabar, kada net religija negali remtis praeitimi, ortodoksiškas galvojimas sukelia konfliktus, ir jis žmones izoliuoja. Dažnai net atrodo, kad senoji karta gyvena sau, o jaunoji karta su ja nieko bendro neturi. Mes dirbtinai esame sudarę visose organizacijose "jaunimo" ir "senimo" lygas, kurios neturi nieko bendro su amžiumi. "Jaunimas" dabar reiškia naują galvojimą, prisitaikymą prie naujų sąlygų; "senimas" gi – sustojusio laikrodžio laikymąsi, atgyventų metodų personifikavimą. Žinoma, ir "jaunimo" ir "senimo" pažiūros yra naudingos ir abi tarnauja įvairiems žmonių reikalams. Visa problema yra tame, kad dažnai jos yra pastatomos konfliktan ir tuo būdu padidina mūsų nesusipratimus ir mūsų bendruomenės nesugyvenimą.

DR. ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS: Vadvaujantis prielaida, kad protinė sveikata yra kas tai daugiau, negu tik emocinių sutrikimų nebuvimas, pabrėžtina emocinio subrendimo svarba. Tarp įvairių tokio subrendimo apibendrinimų galima suminėti

sekančius: 1) sugebėjimas konstruktyviai dorotis su realybe, 2) sugebėjimas priimti pasikeitimas, 3) neturėjimas simptomų, iškylančių iš įtampos ir nerimo, 4) sugebėjimas patirti daugiau džiaugsmo duodant, negu gaunant, 5) sugebėjimas nuoširdžiai santykiauti su kitais, su iš to išplaukiančiu abipusiu pasitenkinimu ir paslauga, 6) sugebėjimas save palenkti, savo neapykantos energiją nukreipti į kūrybiškumą bei visuomeniškumą, 7) sugebėjimas mylėti. Receptas tad ir būtų šias ir kitas savybes savyje ugdyti ir kituose brandinti.

PROF. ALBINAS LIAUGMINAS: 1) Susirasti ištikimų draugų, su kuriais galima intymiau bendrauti bei nuoširdžiai dalintis bendrais rūpesčiais. 2) Įsijungti į aktyvų socialinį gyvenimą kaip savųjų, taip ir vietinių tarpe. 3) Nesileist suviliojamiems tų lengvai gaunamų kreditų, kurie, pasikeitus blggon pusėn darbo sąlygom, smaugia žmogų ne tik ekonomiškai, bet ir psichiškai.

4) Šeimoje ugdyti, kaip ir tėvynėje kad buvo, kuo tampausia dvasinį bendradarbiavimą pasitikėjimo dvasioje, ypač tarp tėvų ir vaikų. 5) Pasirodžius kuriam šeimos nary kokiom nors keistesnėm tendencijom (nuolatiniam kitų įtarinėjimui, savim nepasitikėjimui, baimės ar prieslėgos persekiojantiems jausmams, skausmų jutimams, kuriems nerandama jokio fiziologinio pagrindo, ir kt., tuojau kreiptis – be mažiausios gėdos – į specialistą. Pačioj pradžioj jis galės lengvai padėti. Tik nereikia tikėtis, kad jis prirašys receptą, ir jau po dviejų dienų būsi, kaip buvęs (kai kuriais atvejais ir vaistai padeda). Kadangi čia reikalas eina apie *jaudesių* (emocijų) perauklėjimą bei perstatymą, ištraukiant iš sąmonės tikruosius to negalavimo kaltininkus ir juos išsklaidant sąmonės šviesoje, tam reikalinga daugiau laiko: vidutiniu atveju, nuo dviejų iki šešių mėnesių, turint po vieną vienos valandos savaitinį vizitą. Bet ir tas apsimoka, nes įsigalėjusi psichinė liga gali pareikalauti poros metų gydymo – ir tai be garantijos, kad vėl neatkris.

Redakcijos pastaba: Šiomis temomis "Laiškuose Lietuviams" bus svarstoma toliau netolimoj ateity.

MORALĖ NAUJOS SITUACIJOS KRYŽKELĖJE

STASYS YLA

Daugelis žmonių jaučiasi išsikankinę, tiesiog pavargę dėl moralinių dalykų. Kodėl? Sąžinė nesiduoda sukalbama, palenkiamą, apglostoma. Jos reikalavimai atrodo per aukšti, gyvenimo tikrovėje sunkiai pritaikomi. Tai kelia žmogaus nerimą ir sukuria įvairių vidinių įtampų. Žmogus ieško būdų sau pasilengvinti, bent save pateisinti. Dėl to ne vienas vartoja psichologams žinomą savęs apsigynimo "aparata", sakykim, perkelti savo kaltę kitiems arba pasiteisinti susidėjusiomis nepalankiomis aplinkybėmis.

Sąžinė yra ugdoma, formuojama, dėl to – sau pateisinti – mes klausiame, ar tas mūsų sąžinės ugdymas nebuvo pertemptas tėvų, mokytojų, kunigų? Gal ir pačios krikščionybės moraliniai reikalavimai yra per aukšti, per kieti, nelankstūs? "Kodėl Bažnyčia, kuri šiuo metu daug ką keičia, negalėtų pakeisti, bent sušvelninti tų visų ar bent kai kurių savo reikalavimų?" Jeigu ji nieko nedaro, tai gal teisūs yra tie, kurie moralę laiko kintamą, visiškai asmenišką, kiekvienam individualią, priklausomą nuo laiko ir vietos?

Apie tokią "naują" moralę — laisvesnę ir pažangesnę — šiandien mes daug girdime. Tarp tos moralės atstovų yra ir vadinamieji "hippies". Tada mums kyla naujas klausimas, ar šių keistuolių elgseną dera vadinti morališkai pažangesne? Ar moralė nėra susieta su asmenybės išsiskleidimu, jos didybe, netgi heroika? Nors nesame patys moraliniai herojai, bet toli gražu nenorėtume būti ir pasimetėliai, prisidengę pažangumu.

Kurgi yra toji moralinė kryžkelė, kurion atsiduriame mes patys, o dar labiau ne vienas jaunas žmogus?

Būties ar padėties moralė?

Pagrindinis klausimas yra šis, ar moralė priklauso žmogaus būčiai bei prigimčiai, ar ji tik žmogiškosios egzistencijos ir situacijos vaisius? Daugelis filosofų pripažino ir pripažįsta, jog moralė yra prigimtinis imperatyvas bei įstatymas, įdiegtas pačion sąžinėn. Kiek šis įstatymas susietas su žmogiškąja prigimtimi, tiek jis visiems žmonėms bendras ir nekintamas.

Šios pažiūros laikosi ir krikščionybė, tik ji sąžinės įstatymą priskiria prigimties bei būties autoriui Dievui. Tas pats autorius, vienus įstatymus įdiegęs prigimtin, kitus yra davęs apreiškimu, papildydamas, pagilindamas, išplėsdamas. Abu moralės įstatymai — prigimtinis ir apreiškstasis arba pozityvusis — yra derinami krikščionybėje. Dėl to, kai kalbame apie krikščioniškąją moralę, nereikia galvoti, kad ji yra kažkas nauja, šalia prigimtinės arba būties moralės. Krikščionybė išpažįsta visuotinąją nekintamą moralę, kaip paties Dievo valią arba jo įstatymą. Kas kita pačios Bažnyčios įstatymai bei moraliniai įpareigojimai, kurie gali būti jos pačios keičiami. Bet kai mes statom klausimą, ką Bažnyčia turėtų keisti, privalom žinoti, kas yra jos galioje keisti, o kas tik jos saugoma ir ginama kaip nekintamas Dievo įstatymas.

Nežinojimas ar nesusipratimas yra tapęs istoriniu reiškiniu. Sakysim, dalis filosofų, nepalankių Bažnyčiai, kaltino krikščionybę, kad ji sugalvojęsi Dievo įstatymus. Atmesdami apreiškimą, aišku, jie atmetė ir pozityvų Dievo įstatymą. Atsisakydami Dievo,

jie ribojosi prigimtiniu įstatymu, kuris, jų galvoje, yra grynai žmogiškas. Žmogus turįs sekti savo sąžine nepaisydamas, ką sako įstatymai ar tokie įsakymai, kuriuos savo ar Dievo vardu skelbia Bažnyčia.

"Žmogiškoji moralė", nors ir atribota nuo Dievo, vis dėlto daugelio buvo pripažįstama visuotine, pastovia, nekintama. Tik nuo apšvietos laikotarpio įvyko lūžis, kada pati žmogaus prigimtis dėl evoliucionuojančios gyvenimo kaitos pradėta laikyti kintama. Jei žmogaus prigimtis kinta dėl besikeičiančių socialinių sąlygų, tai aišku — kinta ir jo sąžinės "imperatyvas", ir tas prigimties įstatymas bei toji būties moralė. Su šia pozityvizmo, socializmo, evoliucionizmo srovių atneštąja pažiūra iškilo ir naujos moralės klausimas. Moralė "pasidarė" priklausoma nuo padėties arba situacijos, kokioje žmogus atsiduria. Tik pats žmogus galįs pasakyti, kaip jis jaučiasi, kaip išgyvena vieną ar kitą elgesio būdą. Niekas kitas negali jo teisti, smerkti ar bausti.

Dėl legalizmo ir liberalizmo moralėje

Ne vienas žmogus galėjo dabar atsilaisvinti nuo moralinių įtampų, pasinaudodamas minėtom pažiūrom. Vis dėlto tos pažiūros pasirodė vienpusiškos, nes gina tik subjektyvią, asmeninę sąžinės laisvę, kai tuo tarpu moralėje yra dvi pusės. Nėra moralės be tam tikrų principų, normų, pareigų, sankcijų, kaip negali būti moralės ir be laisvo žmogaus apsisprendimo bei sutikimo. Pačioje tat moralėje slypi problema, kaip suderinti viena ir kita. Mes kartais nepajėgiame vykdyti principinių reikalavimų, ir kartu jaučiam, jog negalime savęs atpalaiduoti nuo jų saistomumo. Pasinaudoję laisve nepaisyti, vis dėlto nesame patenkinti. Naujos pažiūros mus skatina nepaisyti to "atavistinio sąžinės nepasitenkinimo", kuris esąs primestas per šimtmečius "bažnytinės" moralės ir viso auklėjimo. Esą, reikia visa tai atmesti, tiesiog nepaisyti, ignoruoti, kitaip save lenkti — ir visi tie nerimo, nepasitenkinimo reiškiniai su laiku savaime išnyksią. Deja, nuo tų visų pastangų praėjo apie porą šimtų metų ir žmonių sąžinė nepasidarė ramesnė. Dėl to "reikia" ieškoti naujų bandymų palengvinti moralę

ir kurti vis naujesnes, vis pažangesnes moralines sistemas.

Iš tų naujausiųjų bandymų vis ir vis kyla atsiskaitymas su "senąja morale". Vienas populiariausių priekaištų "senajai moralei" yra šis – ji per daug legalistinė, apraizgyta įstatymų įstatymais, tiesiog nebealiekanči laisvės individualinei sąžinei. Ta "senoji" moralė čia laikoma krikščionybės moralė, bet užmirštama, jog ji pirmoji kovojo su žydiškos – fariziejškos moralės legalizmu. Kovojo pats Kristus ir tęsė tą kovą ypač šv. Paulius. Krikščionybė, aišku, neatsisakė dorinio įstatymo, bet ypatingai iškėlė asmeninę sąžinės laisvę. Asmeninė sąžinė yra galutinis moralumo sprendėjas, pagal kurį ir pats Dievas spręs žmogaus bylą. Taip visą laiką buvo skelbiama katalikų moralės mokslo. Dėl to II Vatikano suvažiavimas, priėmęs žmogaus laisvės deklaraciją, iškėlė ne naują principą, bet patikė naują jo išplėtojimą. Ši deklaracija neišina paremti liberališkesnės moralės ir toli gražu nepriartėja situacinei moralei, iš tikrųjų, krikščionybė moralinėj srity, kaip seniau, taip ir dabar lieka derinti legalumą ir liberalumą. Tikrasis moralinis legalizmas ir moralinis liberalizmas stovi šalia krikščionybės, kaip dvi ekstremos arba dviejų derintinų pradų išskyrimas ligi tam tikro kraštutinumo.

Ekstremos moralinėje srityje nėra naujas dalykas. Jų buvo pačios krikščionybės pradžioje, juo labiau jų nestigo antikinėje kultūroje. Bet nuo IV-ojo ligi XV-ojo amž., kaip pastebi prof. Sorokin savo veikale *The Crisis of Our Age* (New York, 1942, 142 psl.), krikščionybė buvo apvaldžiusi kraštutinumus ir įsitvirtinusi vakarų kultūroje. Nuo renesanso ir humanizmo laikų vėl grįžo antikinė hedonizmo srovė, kuri moraliniu dalyku laikė tai, kas žmogų daro laimingą, o laimę nešąs jausminis malonumas. Graikuose ši laimė buvo reiškiamą šūkiu "valgyk, gerk ir žaisk", romėnuose – "naudokis diena" – džiauakis, nes laikas trumpas. Vokiečiuose ši linkmė rado naują šūkį: "Wein, Weib und Gesang", o pas amerikiečius, kaip sako Sorokin, "buy a car and be happy". Prof. Sorokin apskaičiavo, kad vakarų kultūroje šios "naujos" moralės

įtakoje yra apie 43% žmonių, kai krikščioniškosios moralės dar laikosi 57% (taip buvo sakoma 1942 m. išleistoje knygoje; o kiek dabar? – Red.).

Iš tikrųjų, nieko naujo nėra tose naujose srovėse, kurios įvairiais vardais šiandien skelbiasi. Jos eina dviem bėgiais: atsiribojimo nuo moralinių principų, normų, įstatymų bei visų institucijų, kurios tuos principus bei normas saugo, arba pervertina įstatymus bei institucijas, bendrųjų interesų dėlei. Viena kovoja už individualistinę laisvę, antroji už kolektyvistinę tvarką. Nietzsche antžmogis ir Markso miniažmogis yra tos dvi viršūnės, kurioms lenkiama arba pritaikoma ir moralė. Antžmogis pats sprendžia, kas jam yra moralu, o miniažmogui sprendžia partija ar institucija. Marksistinė sistema yra tipiška atstovė legalistinės "moralės", kokią istorijoje buvo sukūrus žydiškasis fariziejizmas. Tačiau būdinga, kad individualistinės liberalinės moralės atstovai to legalizmo nemato marksizme, o jo ieško krikščionybėje arba, jei mato, tai lygiomis gretina vieną ir antrą.

Pastaruoju laiku iš liberalinio pasaulio atstovų vėl garsiau kalbama apie tai, kas apšvietos pagimdyta, būtent – apie situacinę (padėties) moralę. Situacija keliama, kaip naujas elementas, tarsi jo nebūtų buvę ir nūnai nebūtų krikščioniškoje etikoje.

*

*

Redakcijos pastaba: Antroje straipsnio dalyje, kuri bus spausdinama "L. L." vasario numeryje, autorius nurodys, kad krikščioniškoje etikoje, principus pritaikant gyvenimui, galima ir reikia atsižvelgti į situaciją, bet tas atsižvelgimas skiriasi nuo grynos situacinės moralės. Pastebėjęs, kad moralinė problema nėra tiek srovių ar sisteminių sprendimų problema, kiek žmogaus asmenybės... ir jos ugdymo problema", jis pateiks porą naujesnių idėjų krikščioniškoje etikoje: 1) kad asmuo turi laisvę siekti moralinės tobulybės ir 2) kad krikščioniškosios moralės pagrindas yra ne žmogaus santykis su moraliniu principu, bet su Dievu ir Kristumi.

Ar ne tiesa, kad žmonės yra linkę pirkti tas prekes, kurios yra daugiausiai reklamuojamos? Juk dažnas reklamavimas kaip ir parodo, kad prekė sėkmingai parduodama, nes už jos reklamavimą daug išleidžiama?

FOTOGRAFAS KASTYTIS IZOKAITIS: Tai maždaug atitinka tiesą, bet ne visada. Sakyčiau, kad daugiausia laimi ne tie, kas daug reklamuoja, bet tie, kurie gerai reklamuoja. Pavyzdžiui, prieš kiek laiko viena amerikiečių automobilių firma buvo arti bankroto. Visgi pasisekė pasamdyti gerą reklamuotoją. Ji surado, kad tos firmos automobiliai nėra nei geresni, nei prastesni už kitus. Tada sumamos reklamos dėka ji atkreipė pirkėjų dėmesį. Tos firmos automobilius pradėjo vėl gausiau pirkti.

Sekančiuose puslapiuose amerikiečių rašytojas PETER K. BEACH apibūdina meno vietą reklamavime ir supažindina "Laiškų Lietuviams" skaitytojus su toje srityje sėkmingai dirbančiu lietuviu fotografu Kastyčiu Izokaičiu. Peter K. Beach yra Campbell-Mithun, Inc., vienos didžiųjų Čikagos reklamavimo bendrovių, *associate* kūrybinis direktorius.

MENAS REKLAMAVIME

PETER K. BEACH

PREKĖS ir įvairūs patarnavimai reklamuojami tam, kad, juos įsiūlius, būtų pelno. Tai pasiekama, pramatomus klientus informuojant apie esamas prekes bei patarnavimus, kartu juos įtikinant tų prekių bei patarnavimų išskirtiniu gerumu – kokybe, kaina, patovarumu ar kt. Kur tik reklamuojama, ten ir argumentuojama. Tuo siekiama perkalbėti ir įtikinti. Ir ne tik perkalbėti ir įtikinti, bet ir motyvuoti.

Meno vieta reklamavime suvokiama tik suprantant tai, kas anksčiau pasakyta, t. y., kad menas yra elementas, koku nors būdu stiprinąs reklaminį argumentavimą. Tad menas nėra koks svetimas, prie argumento tik prišlietas priedas. Reklamavimas be meno nėra nesuprantamas. Juk jeigu pardavėjui tenka kreiptis į pirkėjus ne vien tik savo balsu, jeigu jis turi daryti ką nors daugiau negu vien šūkauti, kad atkreiptų jų dėmesį, tai jau ir atsiranda reikalas reklamuoti. O kada jau reikia reklamuoti, tai reklamuojant reikia ir meno.

Menas yra priemonė, naudojama perteikti reklamos argumentą. Jis duoda pavidalą ir formą pačiam argumentui. O jo pavidalas ir forma tiksliai apsprendžiami pasirinktos skelbimo priemonės, kuri pasirenkama labai praktišku būdu – pagal turimą biudžetą, rinkos savybes, palyginant išlaidas, susidarančias norint pasiekti pirkėją viena ar kita skelbimo priemone.

Tokiu būdu meno vaidmuo yra dvigubas: jo reikia, kaip jau sakėme, reklamos argumentui apipavidalinti, bet taip pat jo reikia argumentavimui, t. y. jį įkūnyti fiziškai, paruošiant ir pritaikant specialiai priemonei, pavyzdžiui, televizijai.

Dėl to nenuostabu, kad visokių sričių profesiniai išsilavinę menininkai (grafikai, fotografai, filmų direktoriai ir kt.) ruošia reklamas nuo pat pradžios, kai tik reklamos argumentas yra sugalvotas, iki pat pabaigos, kada pirkėjas su ja susiduria veidas į veidą. Nenuostabu nėra tai, kad reklamavime dirbantieji kasdien susiduria su neprofesionalių sprendimais apie meną.

Iš tikro, menininkas – dažniausiai reklamuotojo pasamdytas – įsijungia į reklaminį darbą, netgi dar neatsiradus tiesioginiam reikalui reklamuoti, t. y. jis padeda apspręsti paties produkto pavidalą, dydį ir išvaizdą, dar prieš pradedant jį iš viso reklamuoti. Labai dažnai reklamų agentūrų menininkai tokiu būdu iš anksto prekę apipavidalina.

Kartais ryšys tarp reklamų agentūrų ir jų klientų yra toks artimas, kad kai kada ji pati gaminių suplanuoja, sukuria ir tada pačiam gamintojui pasiūlo. Taip būna dėl to, kad reklamų agentūros yra ypač jautrios prekybos lemiamam faktui, t. y. kad tarp savęs konkuruoja ne patys produktai, bet idėjos apie produktus.

Produktui jau esant, tenka jį reklamuoti. Tai vėl menininko užduotis. Reklamavimo darbą atlieka reklamų agentūrų kūrybos skyrius, susidedęs iš meno direktorių (profesiniai pasiruošusių, dažniausia baigusių geresnes meno mokyklas), rašytojų ir gamintojų (asmenų, kuriems tenka reklaminį argumentą įkūnyti raštu, spauda ar transliacija). Pati reklaminė kūryba atliekama rašytojų ir meno direktorių, dirbančių iš vien. Tai išaiškina, kodėl meno direktorių ir rašytojų skaičius reklaminiame biznyje yra maždaug toks pat – apie 5-6,000.

Sukurtas reklaminis argumentas išdėstomas pagal naudojamą skelbimo priemonę. Tai atliekama dviem stadijom. Antroji stadija yra tiesioginėje agentūros gamintojų atsakomybėje (dažnai meno direktorių), apie kuriuos užsiminėme jau anksčiau. O pirmoji stadija yra tiesioginė menininkų – rašytojų atsakomybėje. Jie paruošia kopiją ir g rupų meninį projektą kiekvienai iš agentūros išsiunčiamai reklamai. Dailininkas išrenka šriftą, nupiešia norimų iliustracijų škius, vienu žodžiu, apsprendžia reklamos išvaizdą. Kai šis darbas jau atliktas ir patvirtinamas kliento, tada perduodamas agentūros gamintojams gaminti jų individualias kopijas.

Bet ir čia menininkams yra darbo. Juk reklamoms pagaminti reikia visokių medžiagų, o medžiagų gamintojai taip pat samdo įvairių sričių menininkus. Prisimintina, kad reklamų agentūros turi tik apie 60,000 darbuotojų virš sekretorių rango ir kad jų atsakomybė yra apie 11 bilijonų dolerių, investuotų reklamoms. Tad visai nenuostabu, kad agentūros yra aptarnaujamos kitų kompanijų, kaip p.v. spaustuvių, filmų gamintojų, fotografų ir kt.

Iš visų reklamoms medžiagų pateikėjų gal daugiausia tarp savęs varžosi fotografai. Ir kiekvienas fotografas, kuris tose varžybose nesužlunga, bet dar ima klestėti, yra tikrai veržlus profesionalas. Vienas tokių, rodos, prasiveržiančiųjų skaičiun jau patekęs yra Kastytis Izokaitis, laisvai besireiškęs fotografijos srityje ir turįs didelę nuosavą studiją Čikagos miesto centre. Izokaitis (kurio fotografijomis šis "Laiškų Lietuviams" numeris iliustruojamas) turi šiai profesijai tikrai tinkamų savybių, p.v. nepaprastą atkaklumą ir norą eksperimentuoti tam, kad sukurtų naujų vaizdinių efektų. Tai įrodo, kad jis pirmiausia yra fotografas-menininkas, o tik pasakui fotografuotojas reklamoms.

Tokio meno mes, gamindami reklamas, kaip tik ir ieškome. Mes norime surasti tokių vaizdinių priemonių, kurios sulauko žmones jiems beiniant savais keliais, kurios sukelia pirkėjo smalsumą, kurios jį sustabdo pakankamai ilgai, kad galėtume jam pateikti savo argumentą. Ir dėl viso to reklamavimas turi tarnauti menui, o ne atvirkščiai.

Išvadoj, reklamavimas – toks, koks jis šiandien yra, būtų neįmanomas be menininko – ar tai jis būtų grafikos specialistas, ar fotografas – talento bei intuicijos. Reklamavimas yra menas. Toks menas, kuris naudojamas parduodant prekes ar siūlant patarnavimus; bet taip pat toks menas, kuris atitinka reikalavimus, nieko bendro neturinčius su prekių pardavimu.

INTERVIU SU NAUJUOJU JĖZUITŲ PROVINCIJOLU

1967 m. gruodžio 29 d. Lietuvos Jėzuitų provincijolu buvo paskirtas Gediminas Kijauskas, S. J. Ta proga "L. L." redakcija jam pateikė keletą klausimų.

KLAUSIMAS: *Kokie Jėzuitų Ordino bendrieji uždaviniai pasaulyje?*

GEDIMINAS KIJAIUSKAS, S.J.: Naujasis amžius stato savus uždavinius. Šių dienų pasaulį žymi nepaprastai staigūs ir gilūs pasikeitimai, kurių įtaka jaučiama beveik kiekvienoje srityje. Moderniosios komunikacijos priemonės, kaip televizija, radijas, kompiuteriai ir spauda ne tik masiniai formuoja žmonių galvojimą bei jų veikimą, bet kartu verčia mus keisti darbo formas bei metodus ir taikyti juos naujiems laiko reikalavimams. Šiame pasikeitimų sūkurėje vertybės nevisuomet pajėgia atrasti savo deramą vietą žmonių galvojime bei gyvenime. Šioje socialinėje ir kultūrinėje metamorfozėje daugybei žmonių gyvybiniai klausimai pasiekia problematinę lygsvaros tašką.

Su naujų idėjų antplūdžiu žmonėms darosi nebeaišku, kas yra žmogus, koks jo tikslas, kokia yra to žmogaus laimė, jo sielos nemirtingumas, pati gyvenimo prasmė.

Viešai ir drąsiai paraduojama su šūkiais, kaip pvz., "Dievas miręs", "laisvė nesiderina su Dievo pripažinimu", "laisvė reiškia, kad žmogus yra sau tikslas ir vienintelis savo ateities kūrėjas", "meilė – tai laisvė save atskleisti be jokios atsakomybės" ir kt. Šie posakiai ne tik neranda platesnio žmonių pasipriešinimo, bet priimami kaip naujojo ir modernaus gyvenimo "normos". Tada tikrai yra reikalas galvoti apie naujus uždavinius apaštalavime. Tam tikslui dalinai buvo sušauktas II Vatikano susirinkimas. Jame Bažnyčia bandė užmegzti brolišką dialogą su mūsų amžiaus žmogumi, jam padėti atrasti gėrį, tiesą ir pilną žmogiškojo gyvenimo įprasminimą naujuose laimėjimuose. Tokiems vėjams pučiant, ir jėzuitų uždaviniai yra padėti mūsų amžiaus žmogui – ypač jaunam žmogui – ieškoti pilno atsakymo į žmogaus gyvybinius klausimus ir kartu duoti šio amžiaus laimėjimams ir siekiams pilną įprasminimą moksluose, menuose ir kitose kultūrinėse bei socialinėse srityse, kaip apaštalas Pau-

lius sako: "Atnaujinti Kristuje visa, kas yra danguje ir kas žemėje" (Efez. 1:10).

Konkretūs uždaviniai Jėzuitų Ordinui kyla iš laiko reikalavimų. Šių dienų pasaulyje yra labai daug gražių reiškinių: žmogaus jautrumas teisingumui, noras padėti kitiems, laisvės vertinimas, pagarba ir atvirumas kitam žmogui (pvz. ekumeninis sąjūdis). Į mūsų amžių vertėtų žiūrėti ne vien tik iš problemų taško, bet ir iš šviesios pusės. Tokiu žvilgsniu ir jėzuitai imasi savo uždavinių jaunimo auklėjime, darbo ir profesijų grupėse, tarptautinėse organizacijose, kovoje su ateizmu, krikščionybės skelbime mūsų laiko žmogui.

KLAUSIMAS: Kokie specialūs lietuvių jėzuitų uždaviniai lietuvių išeivių visuomenėje?

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.: Lietuvių jėzuitų būrelis išeivijoje tarnauja lietuviams JAV-ėse, Brazilijoje, Kanadoje ir Urugvajuje; keletas dirba misijose ir universitetuose. Pirmiausiai patarnauti lietuviams dvasiniuose reikaluose sava kalba. Lietuvių parapijos turi savus uždavinius – ateiname joms padėti tuose išipareigojimuose. Pravedame misijas (pasiekdami net Australiją), uždaras rekolekcijas ir kitais būdais talkiname. Paskutiniųjų kelių metų bėgyje kartu su kitais asmenimis rūpinomės naujų liturginių knygų bei tekstų paruošimu. Šiandien jau turime sekmadieniams ir didesnėms šventėms mišiolą altoriui, naują apeigyną, II Vatikano susirinkimo dokumentus lietuvių kalba. Šiomis dienomis išėjo iš spaustuovės visiems tikintiesiems kasdieninis mišiolėlis, kurį galės naudoti ir kunigai prie altoriaus. Yra ir kitų kelių skleisti atsinaujinimo dvasią: per spaudą, radiją, paskaitas. Darbas su jaunimu įvairiose organizacijose pareikalauja eilės mūsų žmonių. Kultūriniam mūsų tautiečių pasireiškimui bandome sudaryti tinkamas sąlygas ypač Čikagoje Jaunimo Centre. Tuo keliu einama Sao Paulo, Brazilijoje. Panaši galimybė yra Montrealyje ir daugelyje kitų vietų, jei tik turėtume daugiau žmonių. Mūsų uždaviniai tad apima dvasinį patarnavimą, puoselėjimą kultūrinio kūrybingumo ir tautinio sąmoningumo dvasios formavimą ypatingai jaunime.

KLAUSIMAS: Esat paskirtas jauname amžiuje. Ar tai reikštų ir tam tikros linijos pakeitimą? Jei taip, tai į kurią pusę?

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.: Sunku man įžiūrėti linijos pakeitimą šiame paskyrimo. Tiesa, šiuo metu daug kur uždedamos didelės naštos ant jaunų pečių. Gal tai viena iš mūsų amžiaus žymių – pasitikėjimas jaunais pečiais, o kartu ir viltis, kad jauni žmonės lengviau atras kalbą su šių dienų pasauliu ir žmogumi.

KLAUSIMAS: Pradedant vadovauti, paprastai užsibrėžiama siekti tam tikrų tikslų konkrečiais darbais. Kokius tikslus užsibrėžėte ir kuriuos darbus pasirinkote atlikti savo vadovavimo laikotarpyje.

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.: Užsibrėžtųjų tikslų sieksime kartu visi lietuviai jėzuitai. Drįstu net sakyti – sieksime kartu su visa lietuvių visuomene. Bendruosius gi tikslus, manau, būtų galima suvesti į pastangas kurti gyvą lietuvių bendruomenę, kuri būtų susipratusi krikščioniškai, tautiškai ir kūrybiniai. Antra, niekuomet neišleisdžiant iš akių dabartinės mūsų tautos padėties, visais būdais siekti pavergtam kraštui pilnos laisvės. Konkretūs darbai bandys atsakyti į šiuos tikslus. Tikriausiai pabrėšime darbą su jaunimu, spaudą, lituanistines mokyklas. Taip pat vienas iš konkrečių darbų bus statyba – Jaunimo Centro praplėtimas. Daug kitų darbų laukia, jei tik turėsime naujų jėgų. Laukiame, kad jauni idealistai ateitų mums į talką. Ar jų bus? Į tai atsakys tėvai ir pats jaunimas.

KLAUSIMAS: Ką Jūs manote apie gandus, kad Čikagos Jaunimo Centras bus panaudotas ir nelietuviams?

GEDIMINAS KIJASKAS: Tai yra išpūsti gandai. Mano žiniomis Jaunimo Centras buvo priglaudęs svetimtaučius tik 4 kartus ir labai gerais sumetimais. Taip pvz. Lietuvių Menininkų Klubas pakvietė ukrainiečių dailininkus, kurie Čiurlionio Galerijoje surošė parodą. Nesant jokio lietuvių parengimo, Jaunimo Centras buvo išnuomotas kaimyninei šv. Ritos mokyklai, rodos, dviem dienom. Nuoma, kad ir nedidelė, pagerino finansinę J. Centro padėtį. Paskui, prieš 3

metus, Jaunimo Centre generalinis konsulas dr. P. Daužvardis suruošė tradicinį priėmimą įvairių valstybių konsulams. Nemačiau, kad tas priėmimas būtų pakenkęs lietuvybei. Praėjusiais metais tėv. B. Markaitis ir Čikagos prekybos rūmų jaunimo sekcija suruošė J. Centre 12 tautų šokių ir dainų festivalį. Ta proga daugelis svetimtaučių susipažino su kultūriniais lietuvių turtais ir labai pasidžiaugė, kad toks kultūros centras egzistuoja jau 10 metų. Lietuviams ir Lietuvai reikia draugų ir ne visuomet lengva jų įgyti. Kardinolas Antonio Samore, didelis lietuvių draugas, jau buvo Jaunimo Centre ir vėl žada atvažiuoti. Jaunimo Centrą pažįsta ir Čikagos burmistras Richard Daley, ir niekam dar neatėjo mintis jo neįsileisti. Tie faktai rodo, kaip Jaunimo Centru naudojasi svetimtaučiai. Iš tiesų gi toks Jaunimo Centro panaudojimas svetimtaučiams yra propaganda lietuvybei.

Kokia yra juridinė lietuvių jėzuitų padėtis?

GEDIMINAS KIJAUSKAS: Lietuviai jėzuitai, gyvenę Čikagoje, turi savo korporaciją, kuriai priklauso visa jų nuosavybė. Taigi, jos negali liesti nei vyskupo kurija, nei Čikagos jėzuitų provincija, nei pats T. Generolas. Panašiai yra saugojama mūsų nuosavybė Kanadoje ir Pietų Amerikoje. Tos nuosavybės savo laiku bus pervestos nepriklausomosios Lietuvos jėzuitams.

KLAUSIMAS: *Kokia speciali "Laiškų Lietuviams" paskirtis jėzuitų veikloje?*

Trumpai, ta paskirtis yra apaštalauti per spaudą — prisimenant visuomet tuos tikslus, kuriuos išskaičiavome anksčiau. Atspindėti gyvą atsinaujinimo dvasią Bažnyčioje. Rodyti šviesų ir aiškų kelią tikėjimo klausimuose, ypač, kada lengva klaidžioti. Nešti pastiprinimą mūsų tautiečiams į visas pasaulio dalis. ***

BENDRADARBIAVĘ "LAIŠKUOSE LIETUVIAMS" 1967 METAIS: Rašyto žodžiu: Pranas Alšėnas, kun. Vytautas Bagdonavičius, M.I.C., prel. Jonas Balkūnas, Albinas Baranauskas, prof. Vytautas Bieliauskas, Danutė Bindokienė, vysk. Vincentas Brizgys, kun. Povilas Dilys, sesuo M. Eucharista, Kęstutis Gaidžiūnas, Pranas Gailius, Povilas Gaučys, Liuda Germanienė, Eugenius Gerulis, Julija Švabaitė-Gyliienė, Jurgis Gliuda, Alfonsas Grauslys, Jeronimas Ignatonis, Gintarė Ivaškienė, Nijolė Jankutė, dr. Domas Jasaitis, Gabija Juozapavičiūtė, sesuo M. Jurgita, kun. Stasys Yla, Vytautas Kasniūnas, Venclovas Kleiza, Bronius Krištanavičius, S. J., Dalia Kučėnienė, prof. Albinas Liaugminas, Aušrelė Liulevičienė, dr. Arūnas Liulevičius, Dalia Lukienė, kun. Bruno Markaitis, S. J., Birutė Mažeikienė, Antanas Nakas, Nerima Narutė, Aleksandras Pakalniškis, Mirga Pakalniškytė, Teresė Pautieniūtė, Izida Petravičiūtė, kun. Vincentas Pupinis, S. J., kun. Povilas Rabikauskas, S. J., Valentinus Ramonis, prof. Antanas Ramūnas, Julius Raulinaitis, Alė Rūta, kun. Gintautas Sabataitis, S. J., Danguolė Sadūnaitė, Antanas Saulaitis, S. J., Viktorija Skrupskelytė, Dalia Staniškienė, prof. Antanas Sužiedėlis, Aldona Sungailienė, Viktorija Šmaižienė, Laima Švėgždaitė, Augustinas Tijūnėlis, kun. Kęstutis Trimakas, S. J., kun. Juozas Vaišnys, S. J., Romas Viesulas, Adomas Viliušis, dr. Vytautas Vygantas, kun. Vytautas Zakaras ir Ema Žiobrienė. Dailės darbai: Birutė Bulotaitė, Jurgis Daugvila, Pranas Gailius, Vytautas K. Jonynas, Paulius Jurkus, V. Kašuba, Algirdas Kurauskas, Irena Mitkutė, Jonas Mieliulis, G. Nilsson, Antanas Petrikonis, Ada Korsakaitė-Sutkuviene, Zita Sodeikienė, A. Valeška. Fotografijomis: Jonas Dovydenas, Algirdas Griškaitis, Uosis Juodvalkis, Algimantas Kezys, S. J., Vytautas Maželis, Gediminas Naujokaitis, M. Nagys, G. Penikas ir A. Stelmokas.

SPAUDOJ

Kova ir gyvenamasis kraštas

Lietuvos Laisvės Kovos Metais privalėtume įsisąmoninti tos mūsų kovos ryšį su gyvenamojo krašto vadovybės pažiūromis, įtaka ir siekiais. O kad tai įsisąmonintume, privalėtume veikliau, energingiau reikštis ne vien savuose uždaruose rateliuose, bet ir tose sferose, kur atkreipiamas dėmesys į veiklios, susipratusios ir vieningai savo tikslų siekiančios piliečių grupės interesus" (*Dirva*, I. 3).

Teatro festivalis

"Kultūros fondas iškėlė sumanymą šiuos (50 metų Nepriklausomybės sukakties) metus ir užbaigti ypatingai, būtent, surengti Teatro festivalį. Jame dalyvautų JAV ir Kanados scenos menininkai... turėtų būti išrinkta: A) geriausias tremtyje teatras, B) geriausias aktorius ir C) geriausia aktorė.

Jeigu visa tai pavyktų įkūnyti, būtų laimėtas tam tikras mūsų kultūrinio gyvenimo ūgtelėjimas nauju, lig šiol nebandytu dalyku, būtų sužadintas teatrinis ūpas aktoriuos ir visuomenėje..." (Anatolijus Kairys, *Draugas*, I. 6).

Vėzdai spaudoje

"Yra... viena sporto šaka, žymiai senesnė už krepšinį Lietuvoje, tai – rungtybės spaudoje. Jau nuo seno lietuviškoji periodinė spauda yra tapusi idėjinių, politinių, religinių varžybų arena. Dar daugiau, toji spauda panaudojama net asmeninėm sąskaitom suvesti...

"Dar visai neseniai veiksmų konferencija Vašingtone ir kultūros kongresas Čikaگوje savo nutarimuose kreipėsi į spaudą.

pageidaudami didesnio atsakingumo. Deja, pagerėjimo nematyti... Vienintelė priemonė jam sumažinti – skaitančios visuomenės reakcija. Kai leidėjai pajus, kad visuomenė reikalauja aukštesnio lygio spaudos, bus priversti pasitempti". (Pr. G., *Tėviškės Žiburiai*, I. 11).

Rašto kūryba plokštelėse

"...būtų išliekančiai prasminga, kad jubiliejiniais metais įsikūnytų jau eilę pastarųjų metų minimas ir vis kažkur ore kabąs reikalas turėti plokštelėse rinktinių mūsų poetų ir rašytojų kūrybą, jų pačių ar aktorių įskaitytą", (k. b.. *Draugas*, I. 6).

Nusikaltimai JAV

Amerikiečių politinių ir visuomeninių mokslų žurnalas *Annals* 1967 m. lapkričio numery paskyrė temai "Kovojant prieš nusikaltimus". Čia cituojame keletą išvadų iš pateiktų JAV visuomenės apklausinėjimų:

"Yra plačiai paplitusi nuomonė, kad nusikaltimai dažnėja ir yra tapę didele problema. Daugiausia žmonių bijosi būti kur nors patys užpulti (nors iš tikro tai rečiau-siai pasitaikęs nusikaltimas). Daugumas galvoja, kad nusikaltimai padažnėjo dėl moralinio nuosmukio ir jaunimo prasto auklėjimo. Pageidautų griežtesnio reikavimo užlaikyti įstatymus".

Tame pačiame žurnalo numeryje teigiama, kad "pasigėrusieji viešumoje sudarė vieną trečdalį visų suareštuotųjų JAV".

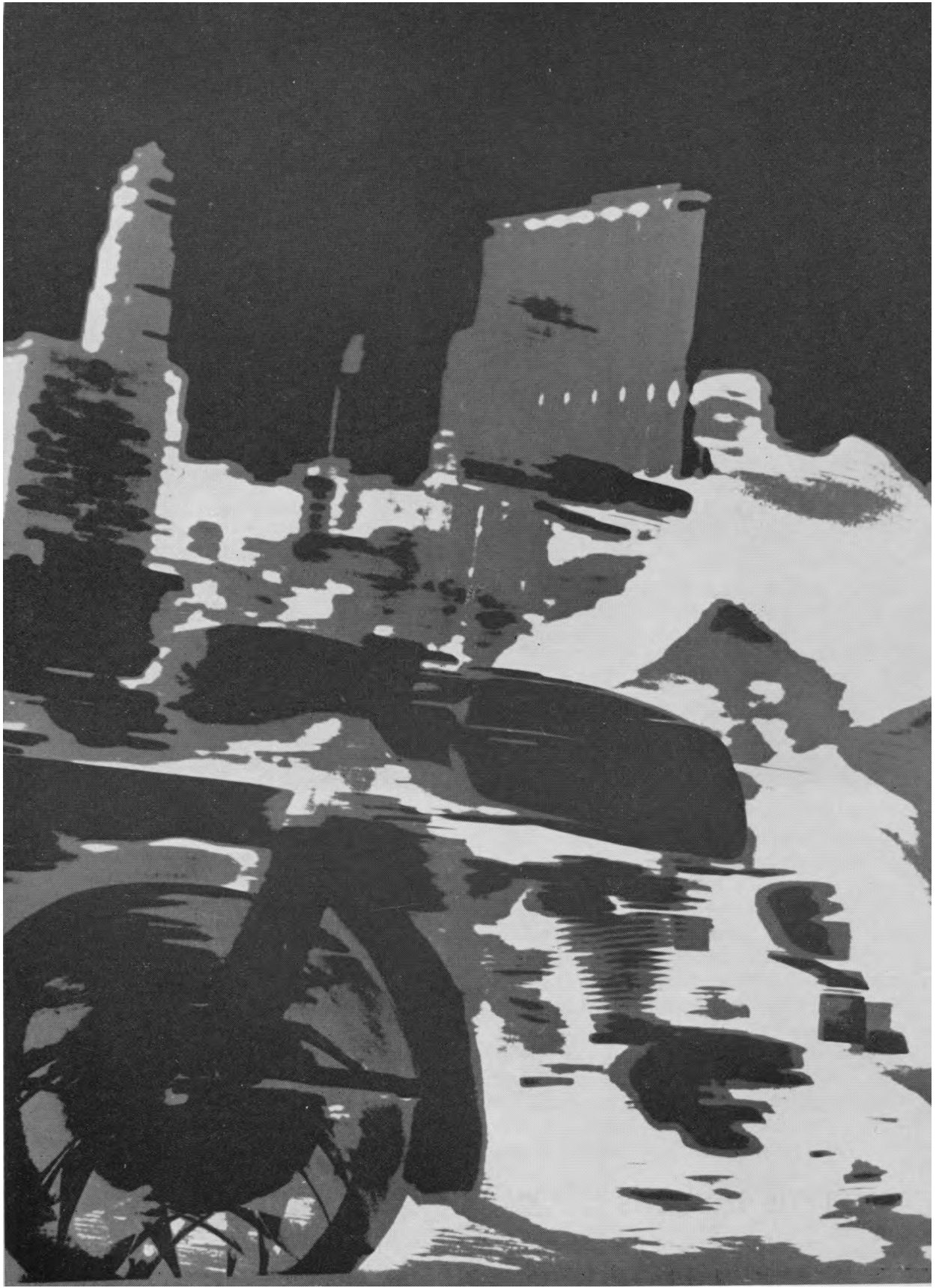
Kur vienybę rasti? ...

"Kur galime vienybę rasti? Jos nerasime ten, kur skirtingų ideologijų vienetai sujungti sutartimi. Toks siekimas nevaisingas.

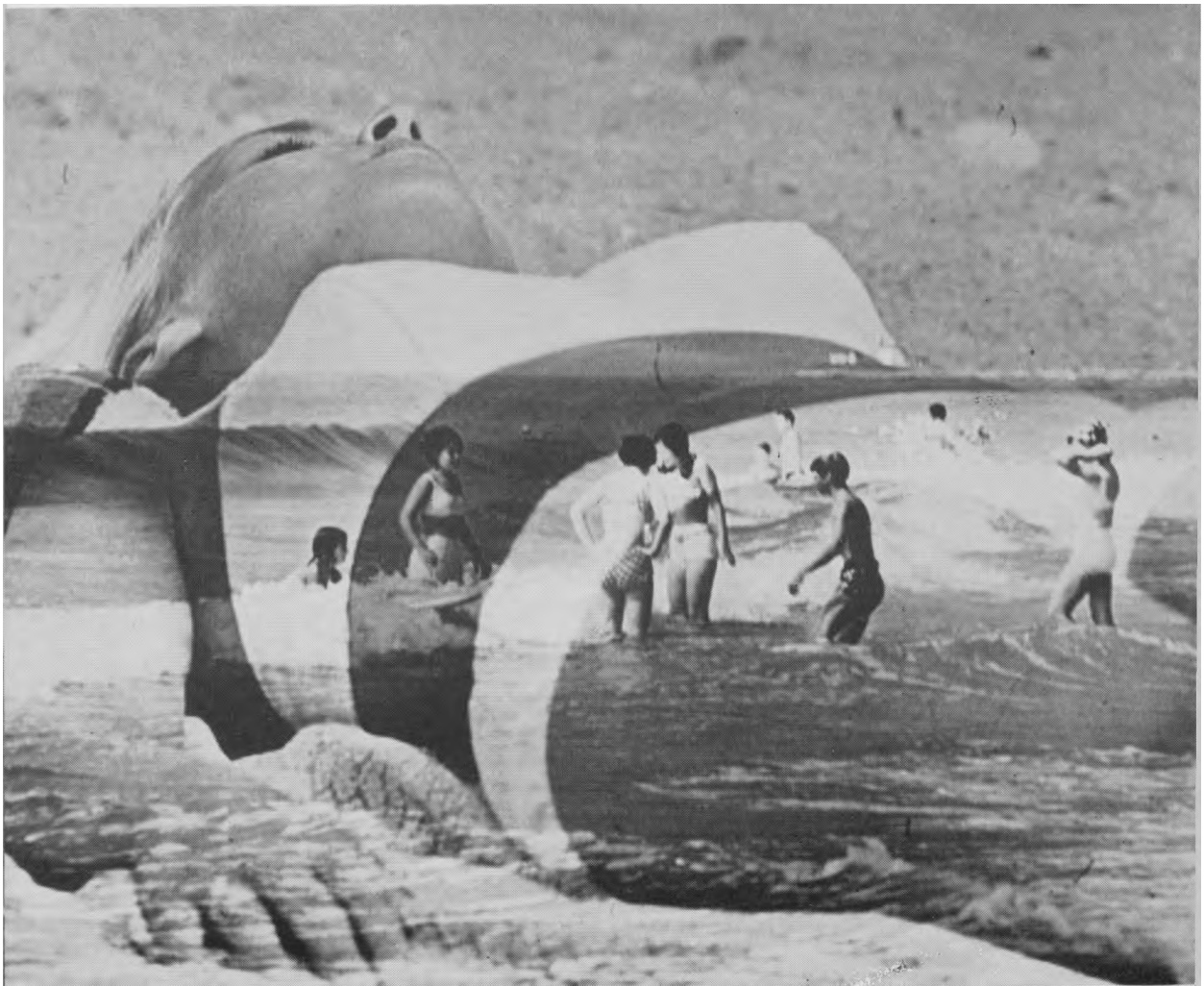

KASTYTIS IZOKAITIS

"Eksperimentuoti tam, kad sukurtu
 naujų vaizdiniu efektu",
 – taip apibūdina Peter B. Beach
 jauno lietuvio fotografo
 Kastyčio Izokačio siekius
 (žr. šio "L. L." nr. 16 psl.).
 Tokių eksperimentų sėkmingais
 rezultatais puošiamas šis
 "Laiškų Lietuviams" numeris
 (1, 4, 11, 14, 21-24, 35 psl.).
 Kastyčio Izokačio fotografijos
 buvo panaudotos reklamoms
 "Newsweek", "Time", "National
 Geographical Magazine" ir įvairiuose
 pramonės ir prekybos žurnaluose.
 Jojo foto paroda bus atidaryta
 II. 25 d., Jaunimo Centre Čikagoje.

nes vienybė randama tikėjime, o ne organizacijoje. Jei turėtume bendrą tikėjimą, jei galėtume visi bendrai tikėti tam, ką kiekviena Bažnyčia atskirai skelbia, turėtume vienybę. Vienybė atsiekama ne per susivienijimą, bet per įsitikinimą. Vienybė užtinkama ten, kur dvasios atgaivinimui semiamasi iš vieno šaltinio. Galima kartu kovoti, balsuoti, prašyti, planuoti, bet vienybės nebus, kol nebūsime vieningi tikėjime". Kun. S. Neimanas, generalinis superintendantas; *Mūsų Sparnai*, 1967 m. gruodis).

... Kam tie susiskaldymai?

Protestantų stebėtojas II Vatikano suvažiavime Robert McAfee Brown savo knygoje *The Ecumenical Revolution* užrašė sekančią pokalbį tarp valgyklos padavėjo Gigi ir kunigo Romos viešbutyje, kuriame buvo apsistoję protestantai stebėtojai:

Gigi: "Tėve, tie stebėtojai yra labai geri žmonės, ar ne?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Jie visi tiki Dievu?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Ir tėra vienas Dievas?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Tai jie tiki tuo pačiu Dievui, kaip ir mes?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Ir jie visi tiki Kristumi?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Ir tėra vienas Kristus?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Tai jie tiki tuo pačiu Kristumi kaip ir mes?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Ar jie visi buvo pakrikštyti?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Ir tėra vienas krikštas?" Kunigas: "Taip".

Gigi: "Tėve, tai aš nesuprantu. Kam tie susiskaldymai?"

Autoritetas buvo piktnaudojamas

Cardiffo arkivysk. Murphy pastoraciniu laišku kreipėsi į kunigus ir pasauliečius atstatyti autoritetą Bažnyčioje: "Tiek vieni, tiek kiti sutepėme jo švarų veidą. Mes, neišmintingu autoritetu naudojimu, jausmo ir vaizduotės stoka, nerūpestinga "nenorinė reikia" laikysena esame dažnai jį piktnaudoję kaip kokį šaltą jėgos įrankį. Jūs gi, reaguodami į tą jausmą ir vaizduotės stoką.

klaidingai suvokdami laisvę, laikėt jį kaip kokį primetamą ir neparemtą prievartą". Autoritetas nėra niekas kita, kaip tik tiesa. Kaip tiesa, ji turi būti priimta žmogišku būdu" (Londono *Catholic Herald*).

Už nunuodytą katę

Katė yra istorija apie vyrą ir moterį. Abudu jau septyniasdešimt su viršum metų, abu gyveną paskutiniuosius vedybinio gyvenimo metus. Emilius yra paryžietis, įsivaizduojąs, kad jų kaimynystės mėsininkas taip apkalba jį patį ir jo žmoną: "Ar matot tuos du kvailius? Jie yra vyras ir žmona. Kiekvieną rytą jie ateina vienas paskui kitą vaizduodami, tarsi viens kito nepažintų. Kiekvienas perkasi tik sau... Įdomu, ką jie abudu veikia visą dieną namie?"

Simenonas (knygos autorius) tai kaip tik ir aprašo: Nusipirkę kiekvienas sau, Emilius ir jo žmona Margarita valgo namie kartu – tuo pačiu metu ir prie to paties stalo, kiekvienas tik sau valgį paruošdamas baisioj tyloj. Jie "pasikalba" tik rašteliais – trumpai ir priešišškai.

Jų tyla prasidėjo prieš keliolika metų, kai Emilius įtarė, kad Margarita nunuodijo jo katę. Ar tai ji iš tikro padarė, ar ne – taip niekad ir nepaaiškėja, nors ... Emilius atsikeršija, nužudydamas savo žmonos papūgą..." (*Saturday Review*, XII. 9).

Išsilavinimo plyšys

Kodėl šeimoj dažnai trūksta kalbos ryšio, kodėl "nėra apie ką kalbėti"? Priežasčių gali būti daug (kaip pvz. vieną jų nurodo ankstyvesnis skyrelis – Red.), bet viena svarbiausių yra susidaręs "išsilavinimo plyšys".

Marion Royce, suaugusiųjų švietimo srities specialistė iš Kanados Ontario Instituto Studijoms apie Auklėjimą, tvirtina, kad visiems šeimos nariams tenka šviestis, išskyrus "moterį namuose". Vaikai ir jaunimas lavinasi mokyklose, vyras gi – bent savo darbo srityje; tik moteris lieka su mažais vaikais ir namų ruošia. Nemaža moterių tai yra pastebėjusios ir ima jaustis nejaukiai. JAV ir Kanadoj vis labiau mėginama sudaryti sąlygas joms lavintis įvairiuose kursuose bei programose (*Register*, XII. 24).

MIESTAS BE ŽMOGAUS:

Elegija nusivylusiam draugui

INDRĖ DAMUŠYTĖ

Indrė studijuoja anglų kalbą bei literatūrą Wayne Valstybiniame Universitete, Detroite. Buvo "Ateities" redakcijos narė. Jos eilėraščių buvo atspausdinta "Ateityje" ir "Anthology of College Poetry". Eilėraščio iliustracija Zitos Sodeikienės.

*Neramumu nutrupėjęs balso rakštis
sudrumsčia gatves, naktimi nuklotas.*

*Slenka šviesa, rausva,
dangoraižių palėpėmis. Auksiniais pirštais
perskrodžia miglotus miesto kelius.*

Jis ranką iškėlė.

Prieš saulę ji tamsi.

*Susimąstęs nuleido... kyla saulė–
sustabdyt jos negalėjo.*

Nuraminti bėgantį laiką nepajėgė.

Jau diena skverbėsi pro lango plyšius.

Diena,

ir šampanas išgertas.

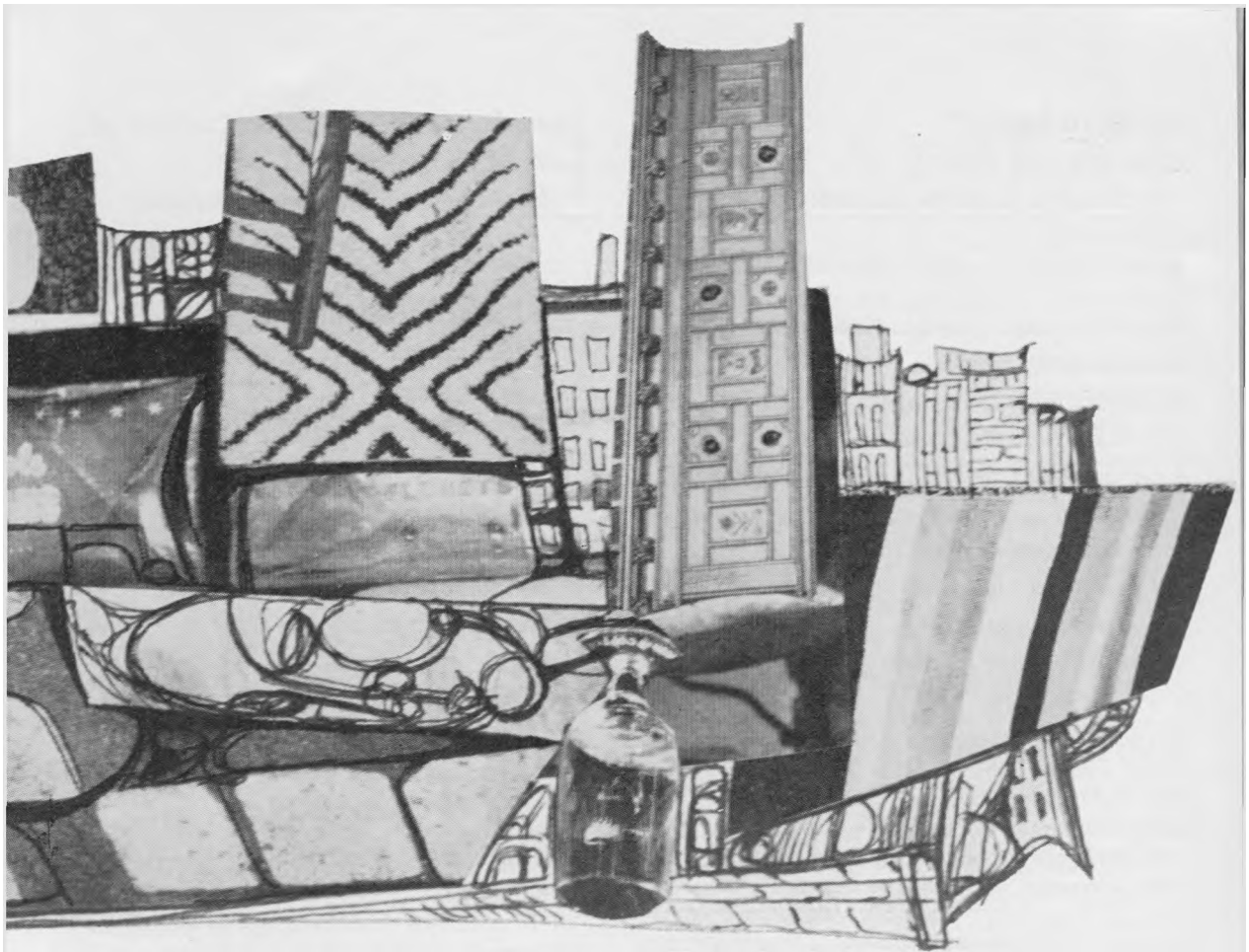
Taurės guli nukritusios ant tako.

Ir daina–nakties daina baigta.

Nuaidėjus, prasklidus plieninėm kavernom.

Saulėtekio auksiniai pirštai palietė tylumą.

Jau visi išėjo.

Paliko taures, sudužusias ant šaligatvio.

*Šampano lašai saulėj sutviksėjo
ir pranyko.*

*Sūkurys be galo, be ribų –
liūdnai čiurlena.
Valandos byra nuo dangaus.*

*Rytmečio migla tanki.
Žmogus ieško žmogaus.
Žvalgosi*

ir mato:

*Eisena per tilto griaučius.
Galvas nuleidę, koja paskui koja,
pilkame ryte eina.*

*Kas?
šešėliai padrikę, aklieji seka aklą*

ryto migloje.

*Ten per girgždantį tiltą.
Žmogus po žmogaus
žygiuoja.*

*Besiveržianti saulė aptaško tilto kabelius.
O eisena tamsoj,
apsupta tik upės mirguliuojančiom šviesom.
Griaučiai tilto griaučiais žengia.*

*Jis užsimerkęs lūkuriuoja –
užsimąstęs
atsiremia į trūnijančią sieną.*

*Laikas – indas.
Amžius neša, dalina, skiria.
Valandos tarsi gyvsidabris
sužiba ir dingsta.
O jie
svajoja. Sau meluoja.*

Jam širdis šaukia.
Atmerkęs akis stebi.
Meldžia jiems nujautimo.
O jie. Akli.

Gatvės prakaituoja vidudienio kaitra.
Senos žinios, lyg gėda,
slapstosi pakampiais dulkinais.
Ūžia beprotis gyvenimas...
o nēr žmogaus, nēr žmogaus.
Ir slapstosi šešėliai, lyg vakarykščios žinios,
gatvės dulkinais pakampiais...
pinasi po kojom.
Jis nusilenkęs
skaito senas žinias.

Ir bus laiko, ir bus laiko
Tau ir man pragyventi:
pragyventi savo laiką
bus tam laiko.

Štai žiūrėk! Laikui matant...
Žilas plaukas, senio žingsnis.

Ir bus laiko-ir tam, ir tam.
Jei nebus,
kam išvis reikėjo mums to laiko?
Laikas,
laiko amžius.

Tu jau žilas.
Gal, gal...
Tu jau sensti.
Džiūsti.
Nesvarbu, ką darai.
"Kas tau rūpi!"
Laikas vysta.
Lapai krenta.

... bus laiko
pajudėti,
pagyventi.
Ne. Jų svajonės tik sapnai.
Tik rūkai ...
gal... gal... gal.
Nuliūdęs, jis iškėlė ranką.
Dangun žvelgė.

Diena baigės. Saulė slinko už miesto uolų.
Sustabdyt jos negalėjo.
Nuleidęs galvą akiai žengė į namus.

Pilkas rūkas plaukia sienom.
Plauna mūrus anglimis.
Teka gatvių tamsoje...
taško langus ir duris.

Langai-sėdi jie.
Kambariuose jau tamsu,
tik kvėpavimą jauti.
Veidrodžiai atspindi žaibo žvilgsnius
iš gaubiančios nakties neono.
Jie.

Veidrodžiai... neono šypsnis.
Rūkas pilkas po durim
kyla lig lubų
ir veidrodžius uždengia.
Kloja. Juos užsklendžia.
Jie nemato.

Ir bus laiko.
Gal bus laiko.
Jau nėra.

Jie akli.
Akys tamsios duobės.
O veidrodžiai-rūkus atspindi.

Tamsios nakties pajuodavę kaulai
barškina į langus. Tamsi naktis
-juodų kaulų ganytoja.
Tylus bežodis sargas.

Diena trumpa,
krentanti į panaktini juodų griaučių.
Tylus bežodis sargas ... kiauri kaulai.
Kaulaikaulai laukia.

Pilkai nutapytos dienos
pajuoduoja ir tampa kaulais.
Stoja.
Sudainuoja tamsiąją elegiją.
Štai naktis ... štai laikas.

AKIRAČIAI

Mes galime pasidžiaugti, kad lietuvių Kunigų Vienybė netrukus švęs 60 metų įsisteigimo sukaktį, tuo tarpu, pavyzdžiui, Čikagos arkivyskupijoje amerikiečiai kunigų vienybės organizaciją įsteigė tikrai pereinamais metais. Tačiau turėtume pasvarstyti, ar mūsų Kunigų Vienybė su senais statutais ir metodais yra tinkama dabarties laikui. Manoma, kad ji reikalinga pagrindinio perorganizavimo. Kunigų Vienybė turėtų naujai suformuluoti savo tikslus ir darbo metodus.

— Iš JAV rytinio pakraščio būrelio kunigų pasisakymo

TAUTA ŠAUKIA: DUOKIT DVASIOS VADŲ

Grupė kunigų svarsto Kunigų Vienybės padėtį ir uždavinius

Šios mintys buvo inspiruotos grupės kunigų, kun. Vytauto Zakaro suredaguotos ir pateiktos Kunigų Vienybės Rytų Rajono susirinkimui 1967 m. XI. 14 d. Putname, Conn.; po diskusijų vienbalsiai priimtose ir raštu išsiuntinėtos kitiems lietuviams kunigams.

Gyvename naują laikotarpį. Vatikano II susirinkimo pateiktos mintys daugelio tautų yra pritaikomos įvairiausiais būdais. Kunigų Vienybė, būdama katalikų kunigų organizacija, negali pasilikti prie senų, sporadiškos veiklos metodų, bet turi stengtis atsinaujinti, eiti į dialogą su vadovaujančiais veiksniais ir su pasauliečiais. Išeivijoje kito tokio organo neturime, kuris būtų taip tinkamas vadovauti religinės veiklos gyvenimui lietuvių išeivijoje. Todėl Kunigų Vienybė turėtų jausti atsakomybę savo žmonėms, Bažnyčiai ir lietuvių tautai.

Jau yra atėjęs laikas, kuriame kunigų apsilaidimo pasauliečiai nebeatleidžia. Lietuvių visuomenėje pasauliečių tarpe bręsta nepasitenkinimas. Tai dar nėra antiklerikalizmo apraiška, bet dabar kunigas yra gerbiamas ir vertinamas ne dėl jo kunigiškų rūbų, bet dėl jo asmeniškų elgesio ir veiklos. Jaunimas nebenori klausyti kunigo pamokymų. Kai kur jie net išeina iš bažnyčios pamokslų metu. Senesnės kartos pasilavinę žmonės viešai kritikuoja kunigus dėl jų prasto pareigų atlikimo dvasinio vadovavimo srityje. Ateitininkų vadai skundžiasi, kad tarp tiek daug kunigų neatsiranda dvasios vadų, kapelionų. Kiti klausia, kodėl pasauliečiai parašo prasmingesnes knygas ir straipsnius iš religijos srities negu aukštus teo-

logijos mokslus išėję kunigai. Dar kiti nenori sueiti su kunigais į dialogą, nes nemato prasmės, nesitikėdami iš jų išgirsti brandesnės teologinės minties.

Mes nemanome, kad tie kaltinimai tinka visiems kunigams, bet negalime užmerkti akių prieš faktus.

Nenorėtume mažinti nuopelnų nei svarbos dėl Šiluvos koplyčios įrengimo Washingtone. Ir lietuvių koplyčios įrengimas prie šv. Petro karsto bus pozityvus darbas, bylojantis ateinančioms kartoms apie lietuvių tautos aukas ir prisirišimą prie savo tikėjimo. Tačiau lietuvių tauta dar gyva. Ji gyva ne tiek paminkluose, kiek kasdieniniame gyvenime, religinėje, dvasinėje ir kultūrinėje veikloje. Dėl to paklauskime, kiek Kunigų Vienybė paskutiniu metu yra pasitarnavusi religinio, dvasinio bei kultūrinio gyvenimo ugdymui.

Ar Kunigų Vienybė nėra merdėjanti organizacija? Yra daug ženklų, kad ji yra tokia. Jos leidžiamas žurnalas „Lux Christi“ jau dveji metai yra užmigęs. Jos nariai jau seniai negauna jokių informacijų. Lokaliniai susirinkimai neretai yra anemiški, be jokios dvasinės inspiracijos ir direktyvų... Kur buvo Kunigų Vienybė, kai atėjo liturginis atsinaujinimas?...

Kad šis pareiškimas netaptų negatyvine kritika, pateikiame keletą pasisakymų Kunigų Vienybės ateities veiklai.

Jaunimo kapelionai

Surasti vieną ar du kunigus, kurie pastoviai galėtų dirbti su jaunimo organizacijomis. Kunigų Vienybė turėtų parūpinti, kad jie būtų fi-

KRIKŠČIONIJĄ.

1967 m. gruodžio 8 d. sukako dveji metai nuo Vatikano II suvažiavimo pabaigos. Laikas apsidairyti, kaip vyksta to suvažiavimo pradėtas atsinaujinimo sąjūdis Bažnyčioje. Čia pateikiame Desmondo Fisherio, vieno katalikų europiečių reikalais geriausiai informuotų asmenų, išvalgų santraukas.

nansiniai aprūpinami ir atpalaiduojami nuo parapijinio darbo.

Atskiruose rajonuose gerbiamieji klebonai galėtų duoti užtekčiai laisvo laiko asistentui, kuris dirba su jaunimo organizacijomis, kad jis galėtų organizuoti ir dalyvauti jaunimo susirinkimuose, suvažiavimuose ir pan.

Pašaukimai ir kunigų paruošimas

Kunigų Vienybė negali užmerkti akis pašaukimų problemai. Pašaukimų turime nedaug. Neužilgo gali ateiti laikas, kada nebus lietuviškas parapijas aptarnaujančių kunigų. Kunigų Vienybė turėtų dėti visas galimas pastangas, kad turintieji pašaukimus gautų pašalpas studijoms ir išeitų mokslą ten, kur jie neprarastų noro dirbti su lietuviais.

"Lux Christi" leidimas

Kuo greičiausiai surasti redaktorių, arba sudaryti redakcinę kolektyvą, nesibijant į jį įtraukti sugebančių pasauliečių. Šiais laikais religinis žurnalas yra reikalingas. Jis galėtų būti prieinamas ir pasauliečiams. Jame galėtų būti taip pageidaujamo kunigų ir pasauliečių dialogo užuomazga.

Lietuvos laisvės kovos metai

Kunigų Vienybė turėtų dėti visas pastangas, kad, 50 metų Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo sukaktį minint, būtų atitinkamai pabrėžta ir išryškinta krikščionybės bei katalikų Bažnyčios įtaka kovoje dėl tautos reikalų. Turėtų būti organizuojamos viešos pamaldos, atgailos dienos, spaudoje išryškinami II Vatikano Susirinkimo nutarimų pasisakymai apie tautų ir žmogaus laisvę.

Ta proga išleisti dokumentacinius veikalus, kaip pav.: "Lietuvos vyskupų relacijos Romai",

• Airija

Airija buvo vienas konservatyviausių katalikų kraštų, bet dešimties metų bėgyje gali pralenkti olandus.

Prieš II Vatikano suvažiavimą Airija buvo vienas konservatyviausių katalikų kraštų pasaulyje. Religiją daugiausia sudarė "pamaldų-

"Lietuvos vyskupų procesai". Išleisti monografijas apie lietuvių vyskopus kankinius. Kai kuriems jau medžiaga yra surinkta ar renkama (Matulionis, Paltarokas, Reinys).

Lietuviškos parapijos

Lietuviškos parapijos, ypatingai didesniuose centruose, gražiai dirba ir klesti. Tačiau daugelis mažesniųjų parapijų pamažu nyksta dėl mažo lietuvių skaičiaus arba dėl įvairių motyvų nenoro jas palaikyti. Dažniausia kaltiname pasauliečius, sakydami: jūs neinate į lietuvių bažnyčias, jūs jų nepalaikote! Tačiau galime surasti ir tokių atvejų, kur lietuviai norėtų dvasia ir kūnu įsijungti į lietuvišką parapiją, bet joje neranda nieko, kas juos galėtų dvasinai pakelti ar prie jos patraukti.

Kunigų Vienybė turėtų studijuoti metodus, kaip žmones išlaikyti prie lietuviškų parapijų. Pradžia tokių studijų galėtų būti dialogas su pasauliečiais, sekant II Vatikano Susirinkimo mintis.

Ypatingai mažose lietuvių kolonijose reikėtų pasvarstyti apie vadinamą "altoriaus bendruomenių" įsteigimą. Tai aptarnavimas mažos lietuvių grupės, susirinkusios į svetimą bažnyčią ar koplyčią pamaldoms sava kalba.

Be to, dar buvo siūloma Kunigų Vienybei patarti atitinkamiems autoritetams perorganizuoti Šv. Kazimiero Kolegiją Romoje, paremti mintį vieno platesnės apimties katalikiško žurnalo, sujungiant "Aidus", "Tėvynės Sargą" ir "Į Laisvę", paruošti ir išleisti mokyklinio amžiaus religinius vadovėlius bei tekstus šeštadieninėms liuanistinėms mokykloms, paremti Jaunimo žygį į Romą pareikšti tautos nerimą dėl komunistinės okupacijos ir religijos persekiojimo.

mai", nors jie ir kilo iš gilaus tikėjimo ir natūralaus religinio jausmo.

Šiandien klimatas greitai keičiasi. Jis yra tapęs žymiai atviresnis: religiniai dalykai, net tie kurie praeity buvo laikomi "neliečiamais", yra plačiai diskutuojami.

Nežiūrint to, airiai yra giliai ištikimi tikėjimui, už kurį jų proseneliai taip ilgai kentėjo. Ir vyskupai, su nedidelėmis išimtimis, yra nuodėmėms persiėmę Bažnyčios suvažiavimo idėjomis, bet tuo pačiu pakankamai išmintingi suprasti, jog jos negali būti tuoj pat primestos žmonėms, kurie yra nepriklausomos dvasios ir realių, nors kai kada ir ciniškų požiūrių. Dėl to jie atsinaujinimo darbą vykdo pamažu ir atsargiai, saugiai balansuodami vis gausėjančių pažangiųjų nekantrumą su masių natūraliu nepaslinkumu.

Ir jei šios tautos prigimtinis misijonieriškas uolumas nusikreips į atsinaujinimą, Airija gali išpildyti optimistines viltis daugelio stebėtojų, kurie jaučia, kad dešimties metų bėgyje katalikai airiai gali pralenkti olandus.

• Anglija

Skilę intelektualai jaudinasi. Vyskupai kontroliuoja. Atsinaujinimo sąjūdis tingus ir be entuziazmo.

Anglijoje dėl dabartinės padėties labai jaudinasi intelektualai, tiek pažangieji (nes jiems atrodo, jog permainos vystomos vos sraigės greičiu), tiek konservatyvieji (nes jie yra ištikinę, jog Bažnyčia ima byrėti). Vyskupai gi bandė išvengti tokios įtampos ir kontroversijos, kokią jie tariamai išvelgia olandų katalikybėje ir dėl kurios jie beveik neracionaliai baiminasi. Jų nusistatymas: "Mes neturim papiktinti paprastų tikinčiųjų". Jie įsteigė liturgines ir ekumenines komisijas, kunigų tarybas ir kitas Vatikano II rekomenduotas institucijas, bet kartu sau užsitikrino jų kontrolę. Dėl to atsinaujinimo sąjūdis Anglijoje yra tingus ir be entuziazmo.

• Prancūzija

Vyskupai nori eiti į priekį, bet nėra kam šioj nukrikščionėjusioj individualistų tautoj juos sekti. Be to, nors stiprūs teorijoj, prancūzai silpnai ją įgyvendinti.

Bažnyčios suvažiavimas iki šiol nedaug ką pakeitė Prancūzijoje. Religija yra dar kiek gyva kaimo provincijose, ypač pietuose. Suvažiavimas vien sukūrė klimata, kuriame vyskupai, beveik visi pažangūs, gali kai kuriuos ankstyvesnius eksperimentus atgaivinti (pavyzdžiui, darbininkus - kunigus) bei įsteigti naujus (pavyzdžiui, vedusius diakonus).

Visgi, bendrai paėmus, suvažiavimas turi mažai įtakos. Kraštas, kuris davė Bažnyčiai Congarą, Chenu, de Lubacką, Teilhard de Chardiną ir Daniélou, t. y. vyrus, kurių idėjos uždegė ir įtikino katalikus visame pasaulyje, savo nuotaikomis pasiliko toks pat, tarsi Vatikano II suvažiavimo nebūtų buvę.

Vyskupai nori eiti į priekį, bet žmonės nenori sekti. Daug vargo sukelia pats prancūzų charakteris ir temperamentas — dėl to susidaro tarp savęs lengvai nesusitariančių individualistų tauta. Ir nors jie yra stiprūs teorijoj, visgi silpnai ją įgyvendinti.

• Ispanija

Bažnyčios suvažiavimo idėjos iššaukė nepramatytą reakciją prieš esamas politines ir socialines negeroves.

Iš visų Europos kraštų į Vatikano II suvažiavimą labiausiai nepramatytai reagavo Ispanija. Pačioj Romoj ispanų vyskupai sudarė konservatyviausią bloką, o pačioj Ispanijoj taip pat tuomet atrodė, kad labai maža kas keistųsi. Visgi įvykiai parodė ką kita. Niekur kitur Europoj Bažnyčios suvažiavimas neiššaukė tokių didelių ir įdomių pasekų kaip Ispanijoje.

Kituose kraštuose Bažnyčia lyg tai panėrė į Bažnyčios suvažiavimo dokumentus ir išnėrė su idėjom apie liturgiją, ekumenizmą, kunigų-pasauliečių santykius ir kitus bažnytinio pobūdžio reikalus. Ispanijoje tai sukėlė smarkią reakciją prieš esamas politines ir socialines negeroves. Jauni kunigai žygiavo studentų ir darbininkų demonstracijose. Jie buvo brutaliai policijos užpuolami ir apkaltinami. Jų grupės pareikalavo visiškai atsisakyti esamų tarprių ryšių tarp Bažnyčios ir valstybės. Hierarchija yra pasidaliusi: mažuma (10-20 vyskupų) pasisako už pažangias permainas, o dauguma, remiama senesnių kunigų bei pasauliečių daugumos, stipriai priešinasi bet kokiam pakeitimui. Vidinė padėtis Ispanijoje yra arti suirutės.

Daugely atvejų Bažnyčia yra pažangiausia Europoj. Jos agonija yra tirpyklė, kurioj praieities priemonės yra sudeginamos ir nuliejama nauja Bažnyčia ateičiai.

• Vokietija

Vyrauja bendra nuomonė: "Niekio naujo!". Todėl nėra nei užsiangažavimo, nei entuziazmo, net nei susirūpinusio nerimo.

Be jokios abejonės, iš visų Europos kraštų mažiausia skirtumo Bažnyčios suvažiavimas sudarė Vokietijai. Tenyksių katalikų tarpe vy-

rauja bendra nuomonė, kad naujos idėjos liturgijoj, ekumenizme ir socialiniuose klausimuose nėra nieko naujo Vokietijoj. Dėl to nerandama reikalo radikaliai prisiderinti. Atrodo, kad visa Vatikano II dvasia Vokietijoje neišsiskinja: nėra nei užsiangažavimo, nei entuziazmo, net nei susirūpinusio nerimo. Daugumas katalikų, atrodo, pasitenkina laukdami, kad jiems būtų pasakyta ką daryti. Tik nedaugelis galvojančiųjų yra sunerimę.

Vyskupai, nežiūrint jų sukurto vaizdo Vatikano suvažiavime, yra autoriteriškai ir tradicionalistai. Jie bijo prarasti savo valdžios ir baiminasi, kad taip atsitiktų, jei sueitų į dialogą su pasauliečiais. Tai, be abejo, yra pavojinga tai tautai, kuriai autoriterizmas ir disciplina yra įgimti dalykai. Bet tai teikia labai mažą vilties, kad Vokietija taptų vadove, sprendžiant praktiškas atsinaujinimo problemas, nors jos teologai ir toliau pateiks teorijas, kurias kiti kitur ir įgyvendins.

• Italija

Bažnyčia ir popiežystė vis vien kaip ir nuosavybė. Liturginiai pakeitimai – gerai, bet kam keisti pasaulį?

Italijoj ne tiek Bažnyčios suvažiavimo dvasia, kiek praktiškieji potvarkiai įvedė pakeitimus. Lankantieji bažnyčias, daugiausia moterys ir vaikai, entuziastiškai priėmė gimtąją kalbą, bet italų katalikybė, pabrėžianti pamaldumus ir sentimentalizmą, labai mažai buvo paveikta Vatikano II mokslo apie kolegiskumą, pasauliečių kunigystę ir Dievo tautos uždavinį permainingi pasaulį.

Italų dešiniojo sparno spauda (dažnai įkvėpta ir skatinama Romos kurijos narių), uoliai puoselėja nuomonę, kad šiaurės europiečiai grasina sužlugdyti Bažnyčią. Juk italų katalikai žiūri į Bažnyčią ir popiežiaus vietą tam tikru savininko žvilgsniu ir lengvai įtarinėja, kad kas iš kažkur kitur mėgina juos iš jų atimti.

Nežiūrint to, Italijos hierarchija nebesudaro stipraus konservatizmo bloko, kaip kad buvo anksčiau prieš Bažnyčios suvažiavimą. Kai kurie vyskupai norėtų pažangesnių permainų, bet iki šiol jie yra varžomi dėl to, kad jie (ypač neturtingose vyskupijose) yra finansiškai priklausomi nuo Romos kurijos. Kurijos reforma ir sutarptautinimas, be abejo, sustiprins tokių vyskupų pasiryžimą pasipriešinti spaudimams.

• Olandija

Pradėję bandyti eiti savitu keliu dar prieš Vatikano II suvažiavimą, skleidžia idėją, kad Bažnyčia yra daugiaformė.

Olandai yra plačiai laikomi Katalikų Bažnyčios neklaūžadomis vaikais. Tradicionalistai dažnai į juos rodo, kaip į nelaimingą pavyzdį, kur Bažnyčios suvažiavimas gali nuvesti. Paminštama, kad ta linkme tame krašte buvo pradėta eiti dar prieš suvažiavimą. Visgi Vatikano II suvažiavimas iš tiesų olandus dar labiau įtikino, kad jie eina geru keliu ir kad jų bandymai atitiko kitų kraštų pažangiųjų vyskupų idėjas.

Visgi Bažnyčios suvažiavimas olandams sukėlė ir problemų, nes jis stengiasi atsinaujinimo sąjūdį palenkti po institucine ir standartizuota įvairių komisijų skraiste. Olandai mano, kad jų ypatinga situacija reikalauja kitokio permainų ritmo, greičio ir būdų, skirtingų nuo likusios Bažnyčios. Jie teigia, kad vienybė gali būti išlaikyta be uniformotumo.

K. T.

• Ką tiki vokiečiai

68% sakosi tikį Dievu, 22% – aukštesniąja būtybe, bet didelei daugumai dėl to „nei šilta, nei šalta“.

Savaitinis vokiečių žurnalas „Der Spiegel“ 1967. XII. 18 pateikia 2037 vokiečių apklausinėjimo davinius, surinktus rugsėjo mėnesį 239 klausinėtojų 154 skirtingose Vokietijos vietovėse. Apklausinėjimo tikslas – sužinoti, ką tiki šių dienų vokiečiai. Manoma, kad atsakiusieji tinkamai atstovauja 39 milijonų vakarų Vokietijos gyventojų įsitikinimus.

Daviniai rodo, kad 97% vokiečių yra krikščionys, 94% priėmė sutvirtinimo arba pirmosios komunijos sakramentus ir taip pat 94% priklauso protestantų ar katalikų bažnyčioms. 86% yra susituokę bažnyčiose. Mažiau pusės eina į bažnyčią bent kartą per mėnesį. Paprastę kasdien melstis tik 27%.

Ir evangelikų ir katalikų bažnyčiose darosi neaišku, kur baigiasi tikėjimas, kur prasideda netikėjimas. Ne vienas teologas skiria tikėjimą nuo išpažįtamų tiesų sąrašo; pavyzdžiui, Tübingeno universiteto dogmatikos profesorius katalikas Gotthold Hasenhuettl sutinka su protestantu Bultmannu, kad tikėjimas yra „iš pagrindų asmens atsidasavimas Dievo atsiveriančiam žodžiui. Tikėjimas nėra pirmoj vietoj daugybės tiesų priėmimas“.

Įdomu, kad atskirais atvejais tikintieji ir nepraktikuojantieji krikščionys yra priėję vienos nuomonės klausimuose, kurie dar skiria dabartinius teologus (pavyzdžiui, popiežiaus neklaudingumo klausimu); gi kitu atveju tikintieji turi skirtingas nuomones klausimuose, kuriuose skirtingų konfesijų teologai yra priėję tas pačias išvadas (pavyzdžiui, Liuterio klau-

simu). Popiežiaus primatas ir neklaidingumas yra daugumos paneigiamas: tik 29% sutiko, kad "popiežius turi turėti aukščiausią rangą Bažnyčioje, ir net vyskupai Bažnyčios Susirinkime tegali ką nors nuspręsti tik popiežiui sutinkant"; 44% pasisakė, kad "popiežius turi turėti pirmą vietą Bažnyčioje garbės atžvilgiu, tačiau svarbiuose reikaluose vyskupai turi visi kartu spręsti, ir popiežius tegali turėti tik vieną balsą, kaip kiti vyskupai"; 25% iš viso laikė popiežiaus pareigas nereikalingomis. Įdomu, kaip pasiskirstė tikinčiųjų pasisakymai šiais klausimais: katalikų pasisakė 49% už popiežiaus primatą, 42% už jo garbės pirmenybę ir 8% prieš popiežiaus instituciją; katalikai, kurie lanko bažnyčią veik kas sekmadienį, pasiskirstė: 60%, 30%, 1%.

Popiežiaus neklaidingumo klausimu 19% sutiko su dogmos apybraiža: "Popiežius tik tada neklysta, kai jis iškilminga forma pasisako tikėjimo ir moralės klausimais"; 6% teigė dar daugiau, būtent, kad popiežius yra neklaidingas, kai jis kalba viešai"; gi 74% yra nuomonės, kad popiežius negalys būti neklaidingas, nes jis yra tik žmogus. Konfesijų nariai čia nuomonėmis taip pasiskirsto: protestantų 87% skaito, kad popiežius gali klysti, tik 3% mano, kad popiežius niekad neklysta, ir 10% mano, kad popiežius neklaidingas pagal dogmą. Bendrai katalikų nuomonės pasiskirsto: 55%, 11%, 33%; gi pastoviai bažnyčią lankančių katalikų nuomonės taip pasiskirstė: 39%, 15%, 44%.

Labai ryškus nuomonių skirtumas pasirodė Liuterio atžvilgiu. Apklausinėjamieji buvo prašomi pasirinkti du asmenis iš keturių (Pijų XII, Joną XXIII, Liuterį, Albertą Schweitzerį), kurie iš jų daugiausia krikščionybei yra davę. Nuomonės pasiskirstė taip: Martyną Liuterį pasirinko 82% bažnyčią lankančių evangelikų, 12% bažnyčią lankančių katalikų; Albertą Schweitzerį — 56% ir 42%; Joną XXIII — 21% protestantų ir 69% katalikų, o Pijų XII — 9% protestantų ir 40% katalikų.

Iš apklausinėtų vokiečių 68% tiki Dievu; 22% tiki aukštesniąja būtybe; gi 10% netiki nei į vieną, nei į kitą. Ar žmonių giminė kilo iš Adomo ir Ievos, ar palaipsniui išsivystė evoliucijos keliu? 62% praktikuojančių evangelikų ir 76% praktikuojančių katalikų pasisakė už Adomą ir Ievą.

Į klausimą, ar tiki į pomirtinį gyvenimą, 48% visų apklaustųjų atsakė "taip"; 48% atsakė "ne". Iš praktikuojančių evangelikų 65% atsakė "taip", 30% — "ne"; iš praktikuojančių katalikų — 85% "taip", 12% — "ne". Daviniai prieštarauja nuomonei, kad vyresnio amžiaus

žmonės linkę labiau tikėti į pomirtinį gyvenimą: pavyzdžiui, 50-59 metų grupėje pomirtiniu gyvenimu tiki nedaugiau kaip 18-24 metų grupėje. Skaistykla tiki 23% praktikuojančių evangelikų ir 76% praktikuojančių katalikų.

Tikėjimo pagrindinių tiesų pažinimas menkas: su Romos katekizmo formuluotomis tiesomis sutiko tik 9.4% katalikų; gi protestantų tarpe tik 1.8% įsitikinę tiesomis, kurios dabartiniame evangelikų "Bekennntnisbewegung" yra skaitomos protestantams labiausiai reikalingos tikėti.

Susidaro įspūdis, kad daugumas klaustųjų nusivylę bažnyčių role viešajame gyvenime praeityje ir dabartyje: 70% pritarė teigimui, kad "Bažnyčios nesustabdė karų ir vietoj to

Yra vilties, kad, nors ir vėlai, vienybė tarp krikščionių vis vien bus įgyvendinta. — Patriarchas Atenagoras 1967 metų Kalėdų kalboje.

laimino ginklus", gi 65% įsitikinę, kad bažnyčios per daug maišosi politikoje. Kaip idealios bažnyčios darbo sritis, 82% paminėjo "dvasinius patarnavimus ir viešą maldą", 80% — rūpestį vargšais ir seneliais, 77% — krikštyjimą ir sutuoktuves, 66% — ligonines, 53% — patarimus jaunimui; gi į klausimą, kuriomis sritimis bažnyčios neturėtų rūpintis, atsakyta: politika — 85%, įstatymų leidimu — 64%, filmais ir televizija — 52%.

Daugeliui vokiečių žodis "krikščionis" yra tapęs sinonimu "geras žmogus". Į klausimą, kokie yra tikinčio krikščionio ženklai, dažniausia atsakyta, kad tai yra pozityvi laikysena artimo atžvilgiu — "atviras, garbingas, pasiruošęs padėti". Tikėjimas ir priklausymas bažnyčiai rečiau minimi. Apie 69% įsitikinę, kad galima būti krikščioniu ir nepriklausant bažnyčiai.

"Der Spiegei" sumini sekančias išvadas: "Jie nėra nei prieš, bet ir ne už bažnyčią. Jie nenori jos sunaikinti, bet laiko ją nereikalinga. Tik šeimos šventėm ji dar turi būti — kaip gera sena teta. Jie nėra prieš, bet ir ne už Dievą. Jie gali be jo apsieiti, jis jiems yra miręs. Kai kurie tai vos pastebi, tačiau dėl to neliūdi. Jie nėra prieš, bet taip pat ir ne už krikščionių tikėjimą. Jie tiki, kas ir kaip jiems patinka. Ką kiti tiki, jiems yra vis tas pats — jie nė nenori daugiau apie tai žinoti".

A. L.

•JAUNYSTĖ

AR NORI BŪTI SUAUGĘS?

Tik nusikratęs
vaikiškumu gali subręsti

TĖVAS KĘSTUTIS

Ar nori būti suaugęs? Žinoma, noriu – tu atsakysi. Tau nepatinka, jei kas tave palaiko vaiku... Savo elgesy tu vengi to, kas kitiems ar tau pačiam atrodo vaikiška. Ir tu mėgini daryti tai, kas tavo ar kitų akyse atrodo “vyriška” – suaugusio žmogaus. Ir tai gerai – tu turi norėti užaugti, subręsti.

Bet kas yra vaikiška? Ir kas suaugusio žmogaus? Čia lengva suklysti. Ar neteko tau nekartą matyti, kaip “pretenduotojas” į suaugusius skriaudė mažesni už save? Ar nesutiktum, kad tikrai suaugęs ne skriaudžia, bet globoja mažesnius už save? Bet juk lengviau yra pasišvaistyti kumštimis silpnesniojo sąskaiton, negu jį patį apginti nuo stipresnių užpuolėju.

Taigi, čia lengva suklysti – ar, dar teisingiau, save suklaidinti. Sakau – ne apsirikti, bet save suklaidinti: apsirinkama netyčia, o čia tyčia pasirenkama, kas labiau imponuoja, kas lengviau... Bet tai ne tikras kelias subręsti.

Arba vėl... Jei esi berniukas, pradedi rūkyti. Manai, kad kiti stebėsis tavimi: “Vaje, koks vyras. Net dūmus leidžia... Tikras milžinas”. Ir eini nosį užrietęs... Bet pro dūmus, nosį užrietus, nesimato, kad ne dūmai padaro milžiną.

O jei esi mergaitė, tai gal, sulaukus trylika metų, pradedi ieškoti “boyfriendo”. Manai, kad tavęs vienos niekas nepastebi, bet jei vaikščiosi su juo, tai visos tavo draugės šnibždės viena kitai į ausį: “Vaje, ta jau tikrai galės greit ištekti... Matot, kaip vaikšto vis kartu”.

O visgi ar nejauti giliai širdy, kad mergaitėi, kurią tik “boyfriendas” už parankės nuveda į “moterų luomą”, dar reikia auklės, ne kavalieriaus? O berniukas, kurį tik dūmai padaro “suaugusiu” – argi nėra dar tik vaikas savy?

Suaugusiu padaro ne išorė ir ne priedai: nei koks daiktas, nei kitas asmuo. Neužtenka

turėti cigaretę dantyse ar užsidėti “tėvelio kepurę”. Nepakanka dėvėti aukštais kulniukais batus ar vaikščioti susikabinus su “boyfriendu”. Niekas tavęs suaugusiu ar suaugusia nepadarys. Priešingai, jei tu sudėsi visą viltį į ką nors kita, tu ir liksi tik vaikas, suaugusiu pamėgdžiotas. Subręsti galima tik pačiam.

Be to, suaugti nėra tas pat kaip subręsti. Žmogus, kai pasiekia tam tikrą metų skaičių, jau skaitomas suaugusiu. Jis, gal būt, jau tada yra ir subrendęs, bet gali ir nebūti. O kai kurie iš viso nesubręsta arba visą gyvenimą turi daugiau ar mažiau nesubrendimo požymių, t. y. nuo vaikystės užsilikusių vaikišku savybių.

Kad būtų tau aiškiau, paminėsiu keletą pavyzdžių. Vaikui dėl saldumynų tiek varvinti seiles, kad net dėl jų kai kada prasižengti – yra suprantama, nors ir neleistina. Bet suaugusiam dėl saldumynu (bet kokia forma) nusikalsti – ne tik nepateisinama, bet ir nėra nesuprantama: nors jis suaugo, bet kažkas pas jį “neužaugo”, jei neišmoko suvaldyti savo vaikiško pomėgio.

Vaikiška yra iš baimės ar tingėjimo vengti apsiimti ką nors kitiems gera padaryti. Vaikiška yra paleisti “triubą ašarų”, kai negauni, ko tik užsigėidi. Vaikiška taip pat supykus daužytis ar paleisti tokią virtinę žodžių, kurie besiklausantiems net pašiauštų viršugalvio plaukus.

Tikiuosi, jog supratai, kad norėjau tau pasakyti vieną tiesą: kad, nors tikrai nori būti suaugusiu, visgi gali suklysti, kaip juo būti. Reikia skirti du dalykus: rodytis suaugusiu ir būti subrendusiu. Rodytis suaugusiu yra vaikiška. Būti subrendusiu yra svarbiausia. O subręsti galima tik atsisakius vaikiškų įgeidžių – dėl to reikia išmokti save valdyti.

O to išmoksi ne tuoj pat – ne per vieną die-

ną. Tam yra visa jaunystė, kurioj tu bręsti ne tik kūnu, bet ir dvasia.

Žinoma, pilnai subręsti neužtenka vien valdytis: tai tik viena brendimo pusė. Be to, bręstas žmogus vis labiau atranda save: t. y. jis nepasimeta, negyvena beprasniai, bet vis aiškiau

supranta, ką gero jis gali su savo gyvenimu padaryti, kaip ir kodėl. Ir ne tik supranta, bet ir daro.

Tačiau visa tai jis padaro tik save apvaldydamas. Tik nusikratęs vaikiškumu, jis atranda savo paskirtį, kurią turi subrendęs atlikti.

PSICHIATRAS KALBA JAUNIMUI APIE SUBRENDIMĄ: Kokia yra priežastis tų kritiškų momentų, kada jausmais tu susimaišai, kada, rodos, negali savo elgesio nei suprasti, nei apvaldyti? Paprastai tai atsitinka dėl to, kad tavo dalis, įsikabinusi, laikosi vaikiškų jausmų bei nusistatymų, kurių jau seniai reikėjo atsisakyti kartu su pieno buteliuku ir barškančiais žaisleliais... Kūdikiui yra normalu žiūrėti tik savęs... Juk jei išalkęs jis nepaleis gerklės, tai gali likti visai nepavalgydintas. Bet pamažu nustodamas būti vaikas, palaipsniui turi išmokti nusipelnyti, kad kiti į tave kreiptų dėmesį bei atsižvelgtų. Tu turi atsakingai imtis darbų, kitiems kai kada nusileisti, išmokti į kitus atsižvelgti ir nepasiduoti nusivylimams. Tik tada subręsi ne tik kūnu, bet ir jausmais. — Dr. Spurgeon *English, Your Behavior Problems.*

ŠEIMA,

KOKIE MANO SANTYKIAI SU KITA PUSE?

V y r a s

1. Ar elgiuosi pagal dėsni, kad esu šeimos galva ir kad mano žmona yra mūsų namų širdis?
2. Ar myliu savo žmoną ir ar savo nusistatymu bei veiksmais nuoširdžiai jai savo meilę parodau?
3. Ar savo žmoną myliu ne holivudlškai, bet krikščioniškai?
4. Ar namuose sukuriu saugią atmosferą, tinkamą jai pilnutiniai vystytis — kaip žmonai, kaip motinai ir kaip krikščionei?
5. Ar grįžęs namo iš darbo su žmona tinkamai pasisveikinu?
6. Ar parodau jai dėmesio ir interesuojuos jos kasdieniniais užsiėmimais?
7. Ar suprantu, kad, beveik visą dieną praleidžiant tik su mažais vaikais, jai reikia kompanijos su suaugusiais? Ar pats jai palaikau kompaniją?
8. Ar joje suvokiu moters vertę ir garbę?
9. Ar nepasijuokiu iš žmonos, ypač kitų aki-vaizdoje?
10. Ar mūsų vaikai suvokia, kad aš giliai myliu jų motiną?
11. Ar rūpestingai aprūpinu šeimos narius visu tuo, kuo turiu aprūpinti?
12. Ar atsižvelgiu į žmoną ir į jos visus reikalus?
13. Ar esu švelnus jai, ypatingai mėnesinės metu ir kituose jai sunkiuose laikotarpiuose?
14. Ar noriai padėdamas palengvinu jai jos darbų našta namuose?
15. Ar pasirūpinu, kad jai liktų kiek laisvo laiko daryti tai, ką ji mėgsta, kaip, pavyzdžiui, skaityti, žiūrėti mėgiamą televizijos programą ar kt.
16. Ar reguliariai ir dažnokai išeiname kartu kur į teatrą, kiną ar restoraną?

Ž m o n a

1. Ar esu šeimos širdis ir ar vyrui leidžiu būti šeimos galva?
2. Ar myliu savo vyrą ir ar savo nusistatymu bei veiksmais nuoširdžiai jam parodau savo meilę?
3. Ar pilnai suvokiu krikščionišką meilę vyrui?
4. Ar namuose sukuriu jaukią atmosferą, kuri padėtų vyrui ugdytis ir kaip vyrui, ir kaip tėvui, ir kaip krikščioniui?
5. Ar lipšniai pasisveikinu su juo, jam grįžus namo iš darbo?
6. Ar nuoširdžiai domiuosi jo darbu ir kitais jo užsiėmimais?
7. Ar savo vyrui pakankamai pasakau, kas vyksta mūsų šeimoj, namuose, bet jo nepervarginu nuolat apie namų rūpesčius tekalbėdama?
8. Ar esu jam gera kompanijonė?
9. Ar kalbuosi su juo ne vien apie mūsų vaikus, bet ir apie kitką?
10. Ar jis gali išsikalbėti su manim savo problemomis?
11. Ar savo vyrui kaip nors išreiškiu savo jausmus, kai esu užgauta?
12. Ar jo bereikalingai neįveliu į kokius mažmožius?
13. Ar suvokiu didelę vertę, kuri slypi jame?
14. Ar mūsų vaikai pilnai supranta, kad giliai myliu jų tėvą?
15. Ar atsižvelgiu į savo vyrą taip, kaip turėčiau?
16. Ar namuose leidžiu pakankamai jam pailsėti ir pamiršti visokius rūpesčius?
17. Ar mėgstu su juo išeiti?
18. Ar nenusiskundžiu? Ar susilaikau nuo niurnėjimo? O gal kaip kitaip vis reiškiu savo nepasitenkinimą?

ANAPUS

Džiaugiasi Donelaičio vertimu

Praeitų metų pabaigoje "Tiesa" (1967, 291 nr.) paskelbė Nado Rastenio angliškojo "Metų" vertimo recenziją. Straipsnio autorius Aleksys Churginas, padaręs keletą techninių kritiškų pastabų, džiaugiasi "Lietuvių Dienų" leidiniu:

"Mūsų nemirtingojo būrų dainiaus Kristijono Donelaičio žodis pastaruoju metu vis plačiau sklinda po pasauli. Nespėjome atsidžiaugti išpūdingu "Metų" vertimu į vokiečių kalbą (ši didžiulį darbą atliko daktaras M. Budenzigas), kai mus pasiekė kita nemažiau maloni žinia: Jungtinėse Amerikos Valstijose pasirodė garsioji Donelaičio poema angliškai. Jos vertimas priklauso Nadui, kuris yra paskelbęs Amerikos spaudoje ir originalių eilėraščių. Įvadą knygai parašė filosofijos daktarė Elena Valiutė-Tumienė, kuri šiuo metu dėsto anglų ir pasaulinę literatūrą Kalifornijoje. Knyga išleista gražiai ir rūpestingai – papuošta V. K. Jonyno iliustracijomis, nurodytas lietuviškų tikrinių vardų tarimas.

Donelaitis – didžiulis, savitas, nepakartojamas talentas, kuris privalo praturtinti pasaulinės poezijos lobyną. Ir mes nuoširdžiai dėkingi Nadui Rasteniui už tai, kad jis, negailėdamas

jėgų ir triūso, ėmėsi šio atsakingo ir garbingo darbo. Neabejoju, kad anglų poezijos kalba, kurios klotus įpureno galingas Šekspyro genijus ir nemaža kitų didelių poetų, kuo puikiausia galima atkurti Donelaičio poetiką, leist pajust angliškų eilių skambesį bei vaizduose Donelaičio poemos gaivalingą galią ir amžiną jaunumą bei žavesį. Svarbu yra pradėti žygį. O kadangi pradžia padaryta, lieka tik palinkėti geros kloties, ryžto ir ištvermės tolimesnėje poetinėje kelionėje.

Laukia techninio žodyno

Tame pačiame "Tiesos" numeryje trijų institucijų konstruktoriai inžinieriai ir technikai skatina išleisti lietuvišką techninės terminologijos žodyną, kurio techninių sričių darbuotojai ir studentai pasigenda:

Kiekvienais metais padidėja inžinierių ir technikų šeima. Vien tik Kauno Politechnikos instituto absolventų dabar yra daugiau kaip dešimt tūkstančių. O kur kitų aukštųjų mokyklų ir technikumų paruošti kadrai? Ir technikos mūsų kasdieniniame gyvenime vis daugiau. Todėl techninės terminacijos daugėja kiekvieną dieną. O žodynų neturime. 1959 metais išleistas nedidelis "Rusų-lietuvių kalba poli-

17. Ar sudarau žmonai galimybes, kad ji ir be manęs galėtų laisvai laiko išleisti ir pabuvoti su draugėmis?
18. Ar esu su savo žmona mandagesnis, negu su kitomis moterimis?
19. Ar nuoširdžiai gerbiu žmonos tėvus, gimines bei pažįstamus?
20. Ar savo žmonai per daug nesiskundžiu?
21. Ar savo surūgusia nuotaika negadinu namų atmosferos?
22. ' Ar namuose esu pakankamai tvarkingai apsirengęs, ypač savaitgaliais?
23. Ar žmonai parodau, jog vertinu tai, ką ji atlieka?
24. Ar padedu savo žmonai dvasiškai bręsti?
25. Ar padedu jai vystyti intelektualinius?
26. Ar savo žmonoje tikrai matau Kristų?

19. Ar namuose vengiu blogo ūpo ar net išties kankinystės komplekso?
20. Ar nekeliu jam bereikalingų rūpesčių?
21. Ar paskatinu jį reguliariai išleisti su savo draugais (ir po to neduodu progos jam jausti sąžinės graužimą)?
22. Ar elgiuosi pagarbiai su jo draugais?
23. Ar vyrui parodau, kad vertinu tai, ką gero padaro?
24. Ar savo dėmesiu kartais ir vyrui suteikiu pirmenybę – pirmiau net negu vaikams?
25. Ar pakankamai tvarkingai apsirengiu, ypač namuose?
26. Ar padedu savo vyrui bręsti dvasiškai?
27. Ar padedu jam ugdytis intelektualiniai?
28. Ar iš tikro matau Kristų savo vyre?

techninis žodynas" (5.000 egz. tiražu) jau tapo retenybe. Todėl labai apsidžiaugėme, perskaitę "Minties" leidyklos 1966 metų redakcinių darbų plane, kad autorių kolektyvas ruošia naują politechninių rusų-lietuvių kalba žodyną. Tačiau daugiau apie jį nieko aiškaus taip ir negirdėti.

Tikimės, kad Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Politechnikos institutas ir "Minties" leidyklos techninės literatūros redakcija imsis konkrečių darbų. Mes, inžinieriai ir technikai, nekantriai laukiame žodyno ir su malonumu padėsime jį rengti.

Gramozdiški ramentai

"Švyturio" žurnale (1967, 17 nr.) išspausdintas invalido iš Raseinių nusiskundimas gramozdiškais ramentais. Ironiška, kad žmogus, kuris savo laiške įrodinėja esamų ramentų blogą kokybę ir jų nepatogumą, gali teigti, jog Sovietų Sąjungoje medicininis aptarnavimas "visais atžvilgiais" pasaulyje pirmauja:

Kalbėti apie ramentus neįprasta. Tarsi ne daug matytume žmonių, vaikščiojančių su jais. Yra tokių žmonių, kuriems ramentai – viso gyvenimo palydovai, yra tokių, kuriems su jais tenka "draugauti" tik mėnesį. Žodžiu, kai kam ramentų labai reikia. Nuo jų skauda delnai, nuo jų skauda pažastys. Bet žmogus eina.

Pažiūrėkime į ramentus, kuriuos gamina mūsų ortopediniai kombonatai. Jie labai sunkūs, jie labai primityvūs. Anksčiau vietos, kurias liečia pažastys, buvo apdengiamos minkštomis medžiagomis, aptraukiamos oda. Dabar jau tokių ramentų sunku gauti. Dabar po pažastimi – nuogas medis. Gal būt, tokia "racionalizacija" sutaupė medžiagą ir lėšų, bet vaikščiojančiam su ramentais padidino skausmą. O juk jam ir taip jo per akis.

Minėjau, kad ramentai primityvūs. Teko matyti svetur gamintus ramentus. Nežinau, iš kokių medžiagų jie, bet jų 3 poros sveria tiek pat, kiek mūsų vienas ramentas. Jie minkštučiai ir einant net "banguoja" it lengvosios lingės. O gal ir mūsų šalyje (Sovietų Sąjungoje – M. B.) tokie ramentai gaminami, tik respublikos (Lietuvos – M. B.) nepasiekia?

Mes žinome, kad mūsų šalis mediciniame aptarnavime užima pirmą vietą pasaulyje visais atžvilgiais. Tegul nebūna pamiršti ir ramentai. Jie turi tobulėti. Patikėkite, apie tai reikia pagalvoti. Šių eilučių autorius jau dešimt metų pažįstamas su ramentais ir gerai žino jų "skonių".

Čekiai penktadaliui batų

Mes esame pratę bet ką perkant kone automatiškai gauti pakvitavimą, o ypač jei jo pirkėjas pareikalauja. Pakvitavimą gali gauti net už pašto ženklus. Bet Lietuvoje dėl tos mažos šaknelės pirkėjui kartais reikia gerokai palakstyti, privargti, susinervuoti ir vis vien pakvitavimo negauti. Vienas pilietis rašo ("Tiesa", 265 nr.):

MSV (kažkokia melioracijos įstaiga? – M. B.) mechanizatoriai, inžinerijos - technikos darbuotojai turi būti aprūpinti specdrabužiais, auliniais batais. Deja. Jonavos melioracinės statybos valdyba tų batų negavo tiek, kiek reikia. Valdyboje buvo nutarta batus nusipirkti savo lėšomis ir pristatyti sąskaitas – apmokės.

Taip ir padariau. Nusipirkau batus Jonavos universalinėje parduotuvėje ir paprasčiau išrašyti sąskaitą. Parduotuvės darbuotojai paaiškino, kad sąskaitas išrašinėti ne jų reikalas ir pasiūlė eiti į kooperatyvo kontorą. Kooperatyvo buhalteris pasakė, jog sąskaitų avalynėje neišrašinėja. Ką gi, kuopiu aukštyn pas kooperatyvo pirmininką. Jis siūlo grįžti į universalinę parduotuvę ir paimti čekį. Skubu atgal. Tačiau vėl nieko nepešiau, nes parduotuvės darbuotojai paaiškino, kad čekius gali išrašyti tik iki 2,5 rublio sumos. Bėgu į kooperatyvo kontorą. Pirmininkas ramina, jog nėra padėties be išeities – imk penkis čekius ir išeis 10 rublių 69 kapeikų suma. Parduotuvėje vėl kvaršinu galvas pardavėjoms. O šios juokiasi: iš tikrųjų, kiekviename čekio lapelyje tektų rašyti, kad pirktą 1/5 batų poros už 2 rublius 13,8 kapeikos... Jos vėl pasiūlė grįžti į kontorą. Bet pristigau kantrybės...

Kaip elgtis su užsieniečiais

"Švyturio" žurnale (1967, 17 nr.) tūlas A. Liepoms moko kaip elgtis su užsieniečiais, pabara per entuziastišką kai kurių smalsumą. Tų pamokymų nereikėtų, jei lietuviai turėtų pilną laisvę ir ekonominę galimybę lankytis užsienyje, skaityti užsienyje išėinančių periodiką ir knygas, kaip mes galime jų knygas ir spaudą skaityti. Be to, iki šiol užsieniečiai tik retais atvejais išvyksta už Vilniaus ribų plačiau po Lietuvą pasidairyti; todėl kitų miestų ir vietovių gyventojai jais taip domisi. Žmonėms reikia ne pamokslų, o daugiau laisvės ir gerų prekių. Be tikros laisvės negali būti tikro orumo.

"Ten pas jus, Vilniuje, dabar įdomu, užsieniečių pilna. Pasakojo kitos mokytojos, kad jie kartais atsiveža gražių daiktų ir pigiai išpar-

ŠYPSANTIS

DR. S. ALIŪNAS

KULTŪROS KRIZĖ

*Ir teigiama, kad vaizdas liūdnas
Kultūros čia, tremties kely,
O aš geriu sau ligi dugno
Ir vis yra dar butely.*

*Protingi vyrai naiviai šneka –
Trūksta mums polėkių gilių,
O lekia puikiai Pontiakas
Plačiuoju tremtinio keliu.*

*Spauda ermyderį vis kelia.
Kad apkiautimą reikia vyt,
O mano viloj nei dulkelės
Ir nei knygelės nematyti.*

*Kas tau čiurlioniškas allegro.
Kas tau romanas ar gaida.
Kai tavo blokan veržias negras
Kultūros krizė tik tada.*

BUVĘS NUOMININKAS

*Vakar giedojau, tėvynės gaila.
Kur sėjau mėtą, kur sėjau rūtą.
Dabar galvoju, tai būčiau kvailas
Šeimai su vaiku nuomoti butą.*

*Sakiau: kaimynas lanko kaimyną.
Žmogus negali juk būti vienas.
O dabar rėkiu: kam laiptus mina
Ir su alkūnėm nutrina sienas.*

duoda". Nemalonu buvo išgirsti tokius žodžius iš rimtos mokytojos lūpų. Kasmet vis daugiau užsieniečių turistų, gastrolierių, biznesmenų (kodėl ne prekybininkų? – M. B.) aplanko Tarybų Lietuvą. Srautas didėja, pasiekdamas ir nuošalesnes respublikos vietas. Netrukus, atrodo, turėsime poilsiautojų iš užsienio Palangoje, Druskininkuose ir kitur. Ir šių metų sezonui baigiantis, ne pro šalį pasikalbėti apie tarybinio žmogaus orumą.

Apskritai mes, ypač vilniečiai, jau pripratome prie svečių. Niekas nebežiopso į užsienie-

*Pirma galvojau: nuoma aukštoka
Ir sumokėti tikras sunkumas.
Dabar galvoju – kas neužmoka,
Te išgaruoja tuoj pat kaip dūmas.*

*Mielas lietuvis juk prigeri gali.
Tai vandens šilto užsukau kraną.
Te nuomą moka jis punktualiai,
Bet pats pas draugą tegu gyvena.*

BAŽNYTINIAI

KATALIKAS LIBERALAS – tai tas, kuris savanoriai užrašo savo kūną po mirties medicinos mokyklai, su sąlyga kad ta mokykla nebūtų katalikų.

KONSERVATYVUS KATALIKAS – tai tas, kuris niekam savo kūno po mirties neužrašo, bet savo testamente skiria sumą pinigų kataliku medicinos mokyklai, kad ji galėtų įsigyti kokio mirusio vargšo lavoną (Robert E. Burns).

Be abejo, jums jau teko susipažinti su didelėmis sagomis (buttons), ant kurių užrašomi politiniai šūkiai ar šiaip galingus jausmus išreiškiantys žodžiai.

The "Catholic Herald" laikraštis praneša, kad Londone Oxfordo gatvėj pardavinėjami tokios sagos su užrašu: "Keep the Pope Off the Moon!" (laisvai verčiant, neleiskit popiežiui užsirioglinti ant mėnulio!).

čius, rytmetį stoviniuojančius prie viešbučio ar vidurdienį spoksančius į kokį nors architektūros paminklą, niekas neatsisuka į praeinančią afrikietį ar azijietį. Bet stichiškuose susitikimuose, o retkarčiais ir rimtuose pokalbiuose vis dar pamirštame savo orumą, neįvertiname savęs, rodome grynai miesčionišką smalsumą. Būkime orūs ir pasiturinčius šeimininkai, mandagiai sutinką svečius, o ne suvenyrų ir gaudų medžiotojai.

Paruošė Mindaugas Banėnas

NUMATYTA, KAD BŪTU ČIKAGOJ DAR NEMATYTA. "Laiškų Lietuviams" parengimuose tėra tik viena nustatyta, būtent, kad meninėje programoje kasmet būtų kas nors Čikagoj dar nematyta. Taip bus ir šimet, kovo 9 d., šeštadienio vakarą Jaunimo Centre. Meninėje programoje dalyvauti yra pakviesta Čikagoje pirma karta pasirodysianti išraiškos šokio menininkė Elena Kepalaitė iš Niujorko. Jai talkininkaus čikagiečiams gerai pažįstamas ir mėgiamas aktorius Algimantas Dikinis.

Parengimo pradžioje bus įteiktos premijos straipsnio konkurso laimėtojams, o po meninės programos seks Redaktoriaus Tetų suruoštos vaišės.

ATGARSIAI

PRADEDANT 1968 METUS

“L. L.” tikrai įdomiai leidžiami, jie skiriami prasilavinusiems žmonėms arba “vidurinei klasei”, miestiečiams... Daugumas lietuvių miestuose gyvena. Todėl ir toliau jie tokie turėtų išlikti.

Vokiečiai turi tikrai gana daug ir gerų teologinių-kultūrinių žurnalų; gal būtų, dar neblogo, skiriamų liaudžiai, nors ir čia daugumas gyvena jau miestuose, bet tikrai neturi jokio žurnalo “vidurinės klasės” žmonėms, kaip kad yra “Laiškai Lietuviams”. Čia tikrai gali vokiečiai su pavydu žiūrėti į “Laiškus Lietuviams”. Kartu jie turėtų pasimokyti, kad tokiose sunkiose sąlygose svetur dar galima tokį žurnalą išleisti.

Kun. D. Kenstavičius, Vokietija

Tikiuosi, kad “L. L.” nenugrims į infantilinę psichozę “of self pity” and “of crying baby”. Tokia psichozė šiuo metu yra užsikrėtusi liberalinė Amerikos katalikų spauda, kurioje už viską kaltas popiežius ir Bažnyčia, ir tik ji viena — kad kunigai negali vesti, kad draudžiama birth kontrolė, divorsai, kad ji leidžia įstatymus, kuriuos reikia vykdyti, kad ji dar pripažįsta viršininkus... 1968 m. tikimės iš Tamstų daugiau pozityvių, katalikybę statančių ir stiprinančių informacijų, mažiau pasaulietiškos meilės ir jos istorijų, mažiau negatyvių žinių iš Bažnyčios gyvenimo, mažiau akademinio nonsenso.

Kun. K. Steponis, Burbank, Calif.

“L. L.” žurnalas auga tiek savo išorine išvaizda, tiek gyvenamojo momento gražiu turiniu, kas šio laikotarpio ieškantiems su giliu susirūpinimu, kas vyksta aplink mus, daug padeda susivokti ir pasekti, kuriuo keliu eiti.

Daugelis rodome didelį susirūpinimą rytojumi, o ypač gyvendami didžią netikrovę, bet nedaugelis norime dėti aukos, ypač asmeninės, kad tas rytojus būtų gražesnis. Linkiu “L. L.” eiti užsibrėžtu keliu... Tik tiesus ir atviras žodis gali nutrinti tas dulkės, kurių per daug persunkęs sumaterialėjęs žmogus.

J. Juras, Čikaga

Prašau nuo 1968 m. pradėti siuntinėti “Laiškus Lietuviams”... Man labai patinka ten vedamoji mintis... Kas tai naujo, skiriasi nuo kitų laikraščių.

Sofija Cirtautienė, Detroit, Mich.

KUR TĘSINYS APIE MEILĘ?

Su dėmesiu skaičiau tęsinį apie meilę, kurisėjo dvejus metus. Iš jo tiek daug sielai peno sėmiausi, tiek daug pamokančių minčių. Labai gaila, kad paskutiniame numeryje, kurį šandien gavau, jau tęsinio nebuvo.

Taip pat kartais labai ką nors pamokančio galima rasti skyriuje “Prie šeimos židinio”.

Ona Vasienė, Cleveland, Ohio

NUSTEBO DĖL BAIMĖS

Nustebau perskaičius “Skaitytojo žodyje” baimę dėl kunigienų (žr. “L. L.” lapkr., 437 psl.) ir dar daugiau, pasidalinus tuo klausimu su kitomis poniomis, tokios galvosenos populiarumu.

Jūsų vienas atsakymas, kad vedybos yra našta, nėra tikslus. Tai našta, apie kurią visi svajojame ir jos šilumoje bręstame. Gal todėl ir kunigams reikia greičiau duoti pasirinkimo teisę, kad gavęs daugiau šilumos šeimoje, būtų tvirtesnis kunigas. Nes visiems, ir vedusiems, ir nevedusiems, kunigams ir pasauliečiams, kelias į Dievą yra tik vienas, Kristaus gyvu pavyzdžiu, savęs užsimiršimo kelias.

Gailutė Valiulienė, Čikaga

Savo trumpa pastaba, kad vedybos yra "auka ir našta", norėjome atsverti laiške minimus "sau palengvinimus". — Red.

KAS ARČIAUSIA PRIE ŠIRDIES

“L. L.”, 1967 m., Nr. 10. Užtenka tik žvilgtelti į vieną kitą šio žurnalo puslapį, kad tuoj pat suvoktum leidinio įvairumą, jo temų įdomumą ir pasirinktinai griebtum skaityti, kas arčiausia prie širdies...

Draugas, XII. 23

KNYGOS

GERIAUSIOS AMERIKIEČIŲ KNYGOS

Gyvenant krašte, kuriame spaudos laisvė yra ne tik neribota, bet beribė ir visokios rūšies literatūra klesti milijonais egzempliorių, darosi sunku knygas pasirinkti. Tokios apimties spausdinto žodžio aruode visada prisirenka daugiau pelų, negu grūdų. Todėl lektūros išvėtymui šis kraštas turi nemaža knygų klubų, konfesinių grupių kritikų, pavienių literatūros autoritetų bei kritikos žurnalų, kurie pristato visuomenei skaitymo vertąsias įvairių sričių knygas.

Čia "Laiškai Lietuviams" nori savo skaitytojams taip pat pristatyti sąrašą geriausių naujų knygų biografijos, jaunimo bei religinės skaitybos, socialinių bei šeimos problemų srityse. Tą sąrašą skelbia "National Catholic Reader's Directory" (JAV Katalikų Skaitytojų Gairės). Sąrašas sudarytas aukščiau minėtų sričių ekspertų bei literatūros kritikų (sąrašę pateikiami knygų pavadinimai bei autoriai).

BIOGRAFIJOS

Augustine the Bishop..... *F. Van der Meer*
The Cure D'Ars..... *Abbe Francis Trochu*
The Hidden Face..... *Ida Friederike Gorres*
In Solitary Witness: The Life and Death of Franz Jagerstatter *Gordon Zahn*
Joan of Arc *Regine Pernoud*
Journal of a Soul *Pope John XXIII*
Life of James Cardinal Gibbons
..... *Msgr. John T. Ellis*
Seeds of the Desert: A Life of Charles de Foucauld *Rene Voillaume*
Teilhard De Chardin *Claude Cuenot*
With God in Russia
..... *Walter Ciszek ir Daniel Flaherty*

KNYGOS JAUNIMUI

Adlai Stevenson: Citizen of the World
..... *Bill Severn*
Bionics: Nature's Way for Man's Machines
..... *Robert Wells*

The Deepest Days *Robert Stenuit*
Economics: Ideas and Men
..... *Fon W. Boardman*
Go Up For Glory *Bill Russell*
How To Stand Up for What You Believe
A Teenager's Action Guide
..... *Herbert J. Detweiler*
LSD On Campus
..... *Warren Young ir Joseph Hixson*
One Summer In-Between *Melissa Mather*
The Peace Corps: Ambassadors of Good-Will *Henry B. Lent*
The Russian Revolution *Robert Goldstone*
Tides of Justice – The Supreme Court and the Constitution in Our Time *R. Liston*

RELIGINĖ SKAITYBA

Becoming a Person in the Whole Christ
..... *McMahon ir Campbell*
The Divine Milieu *Teilhard de Chardin, S.J.*
The Dynamic Element in the Church.....
..... *Karl Rahner, S.J.*
Four Loves *C. S. Lewis*
Markings *Dag Hammarskjöld*
Prayer *Hans Urs Van Balthasar*
Prayer for All Times *Pierre Charles, S.J.*
Prayers *Michael Quost*
The Seven Story Mountain *Thomas Merton*
That Man Is You *Louis Evelyn*

SOCIALINĖS PROBLEMOS

The Church and Social Justice
..... *J. Y. Calvez ir J. Perrin*
Communism Today: Belief and Practice
..... *V. Ferkiss*
Justice for All..... *B. J. Masse*
The Other America: Poverty in the United States *M. Harrington*
Patterns for Peace *H. Flannery*
A Primer on Interracial Justice *R. Senter*
Rich Nations and the Poor Nations *B. Ward*
Right Reverend New Dealer *F. L. Broderick*

FILMAI

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

WAR, ITALIAN STYLE. Šioje varginančioje italų komedijoje Buster Keaton vaidina kalbos nemokanti vokiečių generolą, kuriam pasiseka išryškinti kelis šio filmo tikrai juokingus momentus. Įkalbėta angliškai. Filmą menkos vertės visiems.

THE WAR WAGON. John Wayne su įdomių charakterių būriu planuoja apvogti auksą vežantį šarvuotą vežimą. Jis nori atsilyginti vežimo savininkui Bruce Cabot už apkaltinimus, dėl kurių jis buvo pasodintas kalėjimui ir prarado savo turtą. Filmą spalvotas, gerai parašytas su nemaža humoro; įdomus pamatyti grynai pramogai. Geras suaugusiems ir jaunuoliams, o taip pat ir brandesniems vaikams.

WARNING SHOT. Gerai surežisuotas krimina-

Theology and Race Relations J. T. Leonard
We Hold These Truths J. C. Murray

ŠEIMOS PROBLEMOS

A Christian Guide to Your Child's Sex Life
Valerie Vance Dillon ir Rev. Walter J. Imbierski

Contraception John T. Noonan, Jr.

Design for Successful Marriage Alphonse Clemens

..... Alphonse Clemens

The Human Mystery of Sexuality Marc Oraison

..... Marc Oraison

Man and Wife: A Source Book of Family Attitudes. Sexual Behavior and Marriage Counseling red. Emily Hartshorne

Mudd, M.S.W. Ph. D. ir Aron Krich, Ed. D. Marriage Partnership Frederic Von Gager A Psychological and Moral Approach

..... red. William C. Bier

Readings in Guidance and Counseling red. James Michael Lee ir N. J. Pallone.

linis filmas, kuriame Los Angeles miesto de-
tektivas patraukiamas į teismą už įtartino as-
mens nušovimą. Neblogas filmas suaugusiems,
bet jaunuoliams per daug žiaurus. Vaikams vi-
sai netinka.

WAY OUT. Filmą paruoštas visuomenei paro-
dyti narkotikų vartojimo pavojus. Nors filmas
ruoštas su gerais norais, jis nėra pasisekęs, nes
jaučiasi veikalo forsavimas ir suprastinimas.
Vaidina ne profesionalai, o buvę narkotikų var-
totojai. Filmą šiaip sau suaugusiems ir subren-
dusiems jaunuoliams, bet netinka vaikams.

THE WAY WEST. 1843 metų prekinio trauki-
nio kelionė skersai Ameriką, nuo Missouri iki
Oregono Willamette slėnio, daugiau atkreipia
dėmesį į atskirų veiksmų melodramatiškumą,
kaip į pačios kelionės vyksmą. Vietomis vaizdų
spalvota fotografija žavi, bet filmas bendrai
plokščias. Banalus suaugusiems ir visai netin-
kantis jaunuoliams nei vaikams.

WELCOME TO HARD TIMES. Nors filmas ir
pagrįstas įdomia tema, būtent, apie naujo mies-
telio įkūrimo sunkumus Amerikos pionierių
laikais, jis sugadinamas per daug žiauriomis
scenomomis ir ne visai aiškiomis moralinėmis
nuotaikomis, ypač pačiame filmo advokato
(Henry Fondą) asmenyje. Filmą veiksmai pra-
sideda Aldo Ray atvykimu, kuris beveik visai
sunaikina miestelį. Keli išlikę gyventojai
(Henry Fondą, mergaitė Janice Rule, betėvis
berniukas ir vienas indėnas) pradeda sunkų
atstatymo darbą. Filmą spalvotas ir įdomus
suaugusiems, bet netinkantis jaunuoliams nei
vaikams.

THE WHISPERERS. Edith Evans parodo savo
vaidybos sugebėjimus šiame filme miesto šal-
pos globojamos, senyvos ir vienišos senutės
vaidmenyje. Filmą labai geras suaugusiems ir
subrendusiems jaunuoliams, netinka vaikams.

LEIDĖJŲ
ŽODIS
SKAITYTOJAMS

Pradėdami 1968 metus, su žurnalo skaitytojais norime pasidalinti savo bendrais rūpesčiais. Nors įdėjome daug darbo, pernai žurnalo leidimas mums atnešė ne pelno, bet nuostolio (to nuostolio nebūtų, jei visi skaitytojai užsimokėtų už prenumeratą). Tuo tarpu popierius ir kitos spausdinimo priemonės brangsta. Dėl to kai kurie amerikiečių ir lietuvių laikraščiai bei žurnalai kelia savo prenumeratos mokesťį.

Retai, bet kartais pasitaiko tokių siūlymų: „Leisdami žurnalą, tau pykite pinigų, sumažindami iliustracijų skaičių ir pan.“ Deja, mes taip nemanome daryti. Ir štai dėl ko. Šiuo metu gyvename kritiškame laikotarpyje. Lietuviai išeivijoje, ypač jaunesnės kartos žmonės, jau yra gerokai susipažinę su gyvenamuoju kraštu ir jos spauda. Jei lietuvių žurnalai bus blankūs ir skurdūs, vargiai ar atsiras daug grynai iš patriotizmo (kiek pas ką jo yra) prenumeruojančiųjų lietuvių spaudą. Štai kodėl mes, kiek tik galime, geriname savo žurnalo išvaizdą ir turinį. Mes „varžomės“ su gyvenamojo krašto spauda – jei taip galime išsireikšti – dėl lietuvių sielų.

Štai kodėl ir šimet, dėka techninės redaktorės Zitės Sodeikienės, pakeitėme žurnalo išvaizdą. Štai kodėl stengiamės ir turinį padaryti kuo aktualesnį, kuo įdomesnį ir kuo naudingesnį. Vienu kitu atžvilgiu dėl finansų ir bendradarbių stokos mes esame ir atsilikę nuo gyvenamojo krašto pačios geriausios spaudos; tačiau mūsų ir daugelio kitų nuomone (pvz. žr. šio L. L. nr. „Atgarsių“ skyriuje, 41 psl.) daugeliu atžvilgių tą spaudą ir prilygstame.

Šimet „Laiškų Lietuviams“ prenumeratos mokesčio dar nepakelsime, bet prašome galinčiųjų, šalia 4 dolerių prenumeratos, paaukoti žurnalo leidimui vieną kitą dolerį, o daugiau pasiturinčiųjų stambesne auka tapti kurio žurnalo numerio ypatingais rėmėjais-mecenatais.

Kęstutis Trimakas, S. J., vyr. redaktorius

„Laiškų Lietuviams“ žurnalo leidėjų Tėvų Jėzuitų vardu.

ANKETA
APIE
LAIŠKUS
LIETUVIAMS

Iki šiol nedaug skaitytojų atsiliepė į mūsų anketą (1967, lapkr., 440 psl.). Dar kartą prašome skaitytojų pasisakyti sekančiais klausimais:

1. Kokia, Jūsų nuomone, yra „Laiškų Lietuviams“ paskirtis?
2. Ar „L. L.“ atlieka tą paskirtį?
3. Ką „L. L.“ vertinate?
4. Kas žurnale taisytina?
5. Ko pageidautumėte? Kokių temų nagrinėjimo?
6. Ar Jums patinka, kad kai kuriuose žurnalo numeriuose (nors ne ištiesai) yra plačiau rašoma viena kuria nors aktualia tema (pvz. balandžio nr. apie vaizdo kultūrą, birželio nr. apie laisvalaikį)?
7. Kurie žurnalo skyriai Jūsų labiausiai mėgiami?
8. Kaip vertinate buv. „Gyvenimui tekant“ (dabar „Stebint ir svarstant“) skyrių, ten minimų įvykių atranką bei komentavimą? ..
9. Kaip vertinate naująją spaudos citatų bei straipsnių santraukų skyrių (žr. šio „L. L.“ nr. 20-25 psl.)?
10. Ar norėtumėte, kad žurnale būtų spausdinama daugiau grynai religinių straipsnių?
11. Ar „L. L.“ neturėtų surimtėti (žr. „Laiškų“ draugo laišką „Skaitytojo žody“, 1967 balandžio nr., 176 psl.)?.....
12. Koks, Jūsų nuomone, yra žurnalo meninis apipavidalinimas? Ko pageidautumėte?

LITUANISTIKA
FORDHAMO
UNIVERSITETE

Ateinančią vasarą numatyti du lietuvių kalbos kursai: pradedantiems ir pažengusiems. Pažengusiai grupei be lietuvių kalbos bus dėstoma lietuvių literatūra ir Lietuvos istorija. Dėstys lituanistai. 1967 m. vasaros semestre paskaitas skaitė profesoriai: A. Salys, J. Puzinas, J. Balys, J. Brazaitis, K. Ostrauskas, tėv. V. Gidžiūnas, St. Barzdukas ir A. Vasys. Kviesime juos ir ateinančiai vasarai, jei užsiregistruos pakankamas skaičius studentų. Užsiregistruoti reikalinga jau sausio-vasario mėn., prisiunčiant \$25 čekį Fordhamo Universiteto vardu. Toji suma bus įskaityta į mokesį už mokslą. Šią pirmąją registraciją galima atlikti laišku, nurodant, kurioje grupėje norėtumėt dalyvauti – pradedančiųjų ar pažengusiųjų.

Šiais jubiliejiniais metais norėtume sustiprinti mūsų lituanistikos programą, bet tai priklauso nuo to, ar bus pakankamas skaičius studentų. Prašome organizacijų vadovybes paraginti savo narius skirti vasaros atostogas lituanistikos studijoms.

Kreditai. Studentams už kursą duodami 6 kreditai, kuriuos galima perkelti ir į kitą universitetą. Priimami ir laisvi klausytojai. Vasaros semestras prasideda liepos pradžioje ir tęsiasi iki rugp. vidurio. Paskaitos numatytos nuo 6 iki 9 val. vakaro, tačiau, studentams pageidaujant, laikas gali būti pakeistas.

Informacijos reikalu kreiptis: Prof. A. Vasys, Lithuanian Program, Fordham University, Bronx, N. Y. 10458.

PILNAS
MIŠIOLAS
LIETUVIŲ
KALBA

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos pilnas mišiolas lietuvių kalba. Tą mišiolą paruošė Liturginė Lietuvių Komisija ir, prašant vyskupui V. Brizgiui, patvirtino Liturgijos Konstitucijai Vykdyti Taryba Romoje, vadovaujama kardinolo J. Lercaro. Išleido Tėvai Jėzuitai Čikagoje.

Mišiolas turi ne tik visas mišias, bet taip pat ir prefacijų bei kitų giedamų dalių gaidas, dažnai vartojamas maldas bei giesmes ir kalendorių. Be to, mišiolio pradžioje įdėtas įvadas paaiškina skaitytojams mišių prasmę, dalis ir raidą. Vinjetės Kazio Veselkos. Spausdino Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė. Mišiolas yra vidutinio formato ir turi 1024 puslapius. Jo kaina tik \$8.00 (Kanados \$8.50). Užsisakyti galima šiuo adresu: Jesuit Fathers (Mišiolas), 2345 W. 56th St., Chicago, Il. 60636. U.S.A.

LEIDĖJŲ
PADĖKA

"Laiškų Lietuviams" leidėjai Tėvai Jėzuitai yra dėkingi visiems, kurie parėmė žurnalo leidimą finansine auka. Šiam numeriui išleisti 100 dolerių auka prisidėjo Kastytis Izokaitis. Jam tariame ypatingai nuoširdų ačiū.

Dėkojame taip pat kitiems aukotojams. 10 dol. aukojo kun. T. Palis (Calif.). 7 dol. aukojo St. Raudienė (Čikaga). Po 6 dol. aukojo A. Poskočimas, S. Juškus, S. Banaitis, K. Grina, G. Valiulienė (visi iš Čikagos); M. Remienė (Cicero); A. Matulionis (Pa.); M. Manomaitis (Boston). Po 4 dol. aukojo V. Akelaitis (Cleveland); L. Matukienė (Toronto); P. Norvilas (Čikaga); A. Martis (Ohio). Po 3 dol. aukojo prel. J. Kučingis (California); S. Blynas (Conn.).

NAUJI
LEIDINIAI

DAGYS. Sculptures and paintings. Introduction by dr. Otto Scheid. Didelio formato dail. J. Dagio skulptūros ir tapybos darbai. 141 psl. Gaunama: J. Dagys, 78 Chelsea Ave, Toronto 9, Canada.

1968 M. KALENDORIUS. Šį dieninį kalendorių išleido Nidos Knygų Klubas ir "Europos Lietuvis". Kaina 7 šilingai (\$1.50). Adr. Lithuanian House LTD. 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, England.